

[Indenrigsministeren.]

må man forvente en prisforøgelse på byggelementerne, hvis disse skal fremstilles i mindre partier.

Med disse kommentarer, og idet jeg i øvrigt henviser til lovforslaget og bemærkningerne hertil, skal jeg anbefale forslaget til det høje folketing's hurtige og villige behandling.

Boligministeren (Carl P. Jensen): Hermed tillader jeg mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændring i byggelov for købstæderne og landet.*

Lovforslaget tilsigter en udskydelse i et år af slutterminen for den nye byggelovs fuldstændige gennemførelse i kommunerne. Arbejdet med tilvejebringelse af nye bygningsvedtægter på grundlag af loven har været søgt fremskyndet såvel i kommunerne som i boligministeriet; men som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, vil det for et betydeligt antal kommuners vedkommende ikke være muligt at tilvejebringe de nye bygningsvedtægter inden for den af loven fastsatte frist. Købstadforeningen har derfor anmodet om en forlængelse af denne frist med et år, og jeg kan for mit vedkommende tiltræde foreningens ønske herom.

Med disse bemærkninger anbefaler jeg lovforslaget til det høje tings villige behandling.

Ordføreren for forslagsstillerne (Morten Lange): Herved tillader jeg mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til folketingsbeslutning angående ændring i lov om „Ungdommens uddannelsesfond“s forvaltning og virksomhed.*

Den store studenterårgang, der dimitteredes i 1962, og det betydelige antal studenter også i 1961 har i alvorlig grad forrykket det studentertal, som blev lagt til grund ved de beregninger, der støttede overvejelserne om udvidelse af „Ungdommens uddannelsesfond“ i 1961. De store stigninger i leveomkostningerne har tilsvarende forrykket basis for den størrelse, der er fastlagt for de enkelte legatportioner. Det kan på denne baggrund ikke virke overraskende, at der såvel ved legatuddeling til skoleelever og gymnasiaster som til studerende af de respektive bestyrelser gennemføres skær-

pelse i trangkriterierne langt ud over det forudsete, og efter hvad der oplyses, sker der endog samtidig en nedskæring af portionernes maksimale størrelse.

Denne udvikling kan ikke undgå at få en hel række uheldige konsekvenser på samtlige de områder, hvor fondet skulle fremme uddannelsesformål. Specielt synes det klart, at en lang række studerende, der har påbegyndt uddannelse i tillid til, at midler var til rådighed til legatstøtte, nu må forlænge deres studium ved erhvervsarbejde og derved næsten uundgåeligt forlænge studietiden.

Det kunne have været ønskeligt med en noget længere løbetid, før den pågældende lovgivning tages op til revision. Som udviklingen er forløbet, må det dog anses for uforsvarligt ikke snarest at foretage en ajourføring. Det må her formentlig være rimeligt at udarbejde lovbestemmelser om automatisk regulering efter ansøgerantal og efter pristal.

Det vil være ønskeligt, om undervisningsministeren over for et folketingsudvalg, der bør nedsættes til behandling af forslaget til beslutning, vil give oplysning om udviklingen siden lovens vedtagelse, og at disse oplysninger kan fremkomme så betids, at også en forøgelse af bevillingen for 1962-63 kan komme på tale til optagelse på tillægsbevillingsloven.

Den første sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af første behandling af forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1963 til 31. marts 1964.

(Foregående del af første behandling findes i tidenden sp. 1740 og 1831).

Forhandlingen genoptoges.

Hanne Budtz: Jeg har en henvendelse til den højtærede kulturminister. Jeg tror, det gav et stik i hjertet på de fleste københavnere og vel for den sags skyld også på danske provinsboere og andre gæster her i hovedstaden, da man for nylig erfarede, at cirkusbygningen i København er blevet solgt til et stormagasin, der vil udvide. Det er så en ringe trøst, at man får at vide,

[Hanne Budtz.]

at der formentlig vil hengå endnu et par år, inden man tænker på at rive bygningen ned.

Igen står København i fare for at miste noget af sit særpræg, noget, der er forbundet med tradition. Der kan vel tænkes en dag at blive rejst en sikkert meget nydelig moderne bygning til erstatning for cirkusbygningen, og København vil så afgive endnu et offer for konformismen og komme til også på dette sted at ligne en hvilken som helst anden storby i verden.

Bygningsfredningsloven bestemmer jo, at en bygning kan fredes i klasse A, hvis den har værdi i kunstnerisk eller historisk henseende og i disse henseender må siges at være så fremragende, at dens nedrivning ville medføre en betydelig formindskelse af nationens kulturskatte.

I klasse B kan fredes bygninger, hvis værdi vel er mindre fremragende, men hvis bevaring dog er af væsentlig betydning.

Nu kunne jeg så tænke mig, at den højtærede kulturminister ville mene, at cirkusbygningen måske ikke netop har nogen fremragende kunstnerisk eller historisk værdi, og derfor tænker jeg da også navnlig på klasse B. Men under alle omstændigheder har den dog en værdi, som det kan være af betydning at bevare.

Om cirkusbygningen kan man vel sige, at den i hvert fald for København og for københavnere og mange andre har en historisk værdi; og om en bygning er arkitektonisk særpræget, må vel også spille en rolle. Særpræget er jo i hvert fald en sådan cirkusbygning, og i denne forbindelse vil jeg da også personlig mene, at en bygnings beliggenhed må spille en rolle. Det er ikke ligegyldigt, om en sådan bygning ligger det ene eller det andet sted. Man kunne selvfølgelig bygge en lignende bygning i Københavns omegn, men det ville nu engang ikke blive det cirkus, som gennem f. eks. cirkusfamilien Schumann i snart 5 generationer har givet stedet atmosfære, det cirkus, der sammen med Tivoli giver dette kvarter en ganske særlig charme. Bygningen bruges som bekendt en væsentlig del af året af cirkus Schumann og en anden del af året af en udmærket biograf, der viser udmærkede stykker.

Hvis cirkus kan nedrives, kan vi vel også

frygte for, hvad der kan ske på den anden side af gaden; hvad kan der ikke ske engang med Tivolis grund? Nu ved jeg ikke, om Tivoli på nogen måde er fredet, og det ville være ganske interessant at få dette oplyst. For måske er der også fare for, at København kan miste dette, hvis det en dag passer indehaverne at sælge grunden til f. eks. et stormagasin derovre.

Ikke alene cirkusbygningen er i fare. I forvejen har cirkusgenren næsten følt sig forfulgt af det høje ting gennem loven om forbud mod fremførelse af vilde dyr — jeg sagde udtrykkeligt „cirkusgenren“, for jeg mener ikke, dette forbud rammer familien Schumann — og gennem høje forlystelsesafgifter, og nu trues den, ganske vist af en rent privat og, kan man sige, meget stor pengekapital, med udelukkelse fra København.

Jeg læste for nylig i en avis en udtalelse af en repræsentant for familien Schumann, at et Cirkus Schumann i Københavns omegn ville være utænkeligt. Der ville man ikke finde den søgning til cirkus, som man finder netop på grund af beliggenheden midt i København, traditionen, historien og alt det andet.

Det er klart, at en fredning koster penge. Det er vel heller ikke uinteressant at lægge mærke til, at de to virksomheder, der skiftes til at anvende året i denne bygning, i virkeligheden betaler meget høje forlystelsesafgifter, som går ind til det offentlige.

Den højtærede minister er jo ikke alene minister for bygningsfredning, men også kulturens vogter, og jeg vil da gerne give udtryk for, at jeg mener, cirkus også er en form for kultur og for tradition, og derfor må jeg bede den højtærede minister hjælpe København og alle, der holder af byen og dens atmosfære, ved at gøre noget for at redde denne bygning fremover, og det mener jeg kan gøres ved at anvende bygningsfredningsloven.

Søren Jensen: I spørgetiden i går stillede jeg et spørgsmål til den højtærede forsvarsminister. Ifølge det høje tings forretningsorden kan man i spørgetiden kun få ordet 2 gange i henholdsvis 5 og 2 minutter. Det beklager jeg mig ikke over i denne forbindelse, da jeg er i den heldige situation,

[Søren Jensen.]

at finanslovdebatten giver mig mulighed for allerede i dag at vende tilbage til sagen.

Det, jeg specielt vil vende tilbage til, er det svar, den højtærede justitsminister som fungerende forsvarsminister gav mig vedrørende statens erhvervelse af ejendomme ved Kastrup lufthavn. Den højtærede minister svarede, at staten ikke på grund af støjplagen havde købt huse ved Kastrup. Det svar overraskede mig, eftersom en meget højtstående embedsmand, nemlig kontorchef, oberstløjtnant H. P. Gregersen i forsvarsministeriet, nogle få dage før, nemlig den 8. december 1962, udtalte til Aalborg Amtstidende — jeg beder om tilfaldelse til et citat —:

„Ved Kastrup lufthavn har staten foretaget husopkøb på grund af støjplagen, og personligt har jeg en fornemmelse af, at det samme vil ske i Voerbjerg Kær, naturligvis såfremt støjundersøgelsen fastslår, at det må blive nødvendigt, hvad jeg dog ikke tvivler på.“

Jeg tror, den højtærede minister efter dette vil forstå, at så måtte jeg tro, at staten har opkøbt huse på grund af støjplagen. Jeg mindes imidlertid sagen både fra pressen og fra vore gruppemøder, hvor forholdene ved Kastrup lufthavn i sin tid blev drøftet. Dengang blev det oplyst, at beboerne i Kastrup havde klaget over støjplagen, og det røre, det i vide kredse skabte, kan ikke helt være glemt endnu; bl. a. foranledigede det jo, at forhenværende statsminister Kampmann var ude at tale med — for ikke at sige berolige — beboerne og se på forholdene. Af finansudvalgets aktstykke nr. 475 af 4. maj 1961 fremgår det bl. a., at staten har erhvervet villakvarteret Kastruphøj, i alt 86 ejendomme, og at der dertil er bevilget 7 mill. kr. Begrundelsen for erhvervelsen af disse ejendomme var, at de erhvervedes til brug ved en udvidelse af lufthavnens areal.

Det ærede medlem hr. Damsgaard har over for mig oplyst, at om denne erhvervelse var der delte opfattelser i finansudvalget, og det ærede medlem har endvidere oplyst, at der i forbindelse med denne erhvervelse også var tale om en klage over støjplagen fra beboerne derude.

Efter dette mener jeg ikke, den højtærede

minister kan fortænke mig i, at jeg mener, der kan tales om både den formelle og den reelle begrundelse for erhvervelse af de pågældende 86 ejendomme i Kastruphøj.

Men det primære for mig i mit spørgsmål til den højtærede forsvarsminister i går var de udsatte ejendomme ved Ålborg lufthavn. I den forbindelse sagde den højtærede minister bl. a., at det ødelagte stuehus var tildækket med presenninger. Nu er det ikke rart, når julen og vinteren stunder til, at bo i telt; det tror jeg også den højtærede minister vil forstå. Men ellers vil jeg i øvrigt takke både den fungerende og den bortrejste forsvarsminister for den måde, de hidtil har taget sagen på.

Bladt: I foråret gennemførte folketinget en lov om nedlægning af banerne henholdsvis fra Nyborg til Fåborg og fra Sønderborg til Mommarmark. Disse nedlægninger har medført en ulempe for de rejsende, som har givet anledning til megen utilfredshed og irritation. Før i tiden var det således, at man f. eks. kunne løse en dobbeltbillet fra Sønderborg til København. Denne billet var gyldig, uanset om man rejste over Mommarmark-Fåborg eller over Fredericia. I dag skal den rejsende fra Sønderborg, når han rejser over Mommarmark-Fåborg til København, løse billet ikke mindre end 4 gange.

Jeg finder dette forhold helt urimeligt i betragtning af, at det drejer sig om en gennemgående rejserute til København. Det er klart, at når der skal løses billet til så mange forholdsvis korte strækninger, medfører det også en betydelig fordyrelse af rejsen. Dertil kommer, at den gældende ordning virker særdeles generende for de tusinder af turister, som i sommertiden foretrækker denne skønne rejserute.

Jeg vil derfor gerne henstille til den højtærede minister for offentlige arbejder at tage dette spørgsmål op til overvejelse. Jeg føler mig forvisset om, at det ville blive hilst med stor tilfredshed, hvis man kunne finde frem til en ordning, således at man ligesom før i tiden kunne løse billet direkte fra Sønderborg til København og naturligvis omvendt.

Adolph Sørensen: Et interview i Aalborg Stiftstidende fra 7. december d. å. har vakt

[Adolph Sørensen.]

en ganske overordentlig opmærksomhed i vide kredse ud over landet. Dette interview er en følge af den udvidelse, der skete af byggerestriktionsområderne, og jeg beder om den højtærede formands tilladelse til et citat. Journalisten har lagt op til et interview med en af boligministeriets kontorchefer og spørger, om denne udvidelse af området — her er specielt tænkt på Ålborgområdet — ikke kan tænkes at betyde døden for en hel stand, og her tænkes på den mindre og lille selvstændige håndværksvirksomhed. Hertil svarer kontorchefen, at det kan han ikke med sikkerhed vide, men:

„Det vil det måske. Men der vil være arbejde nok for disse små håndværksmestre på de store byggepladser, som skal holdes i gang med støttet byggeri.“

Underforstået, at disse håndværksmestre jo kan gå over i svendenes, respektive i jord- og betonarbejdernes, rækker og deltage i byggeprocessen i det støttede storbyggeri.

Det kan ikke undre, at en sådan udtalelse fra en embedsmand i centraladministrationen har givet anledning til forundring. Ikke at jeg mener, at en embedsmand ikke har lov til at udtale sig, det har han naturligvis, men principielt mener jeg ikke, at det bør være tendentiøst, og det synes jeg nok man har lov til at sige det er i dette tilfælde. Det kan naturligvis være betryggende at have kontorchefer siddende, som ikke lader sig anfægte af det, som han kalder små problemer. Kontorchefen lader sig altså ikke ryste af oplysningen om, at en hel stand måske vil dø ud som følge af den politik, der her er lagt op til. Han svarer bare fast og bestemt, at det må man så tage med i købet.

Det, der er det afgørende for os, er altså, at der ikke skal udstedes flere eller anderledes formede byggetilladelser, og det kan måske være meget konsekvent og rigtigt. Det kan vel ikke nytte, at samfundet kniber en tåre, fordi en enkelt selvstændig lægges i graven, eller fordi en mand mister det job, som han nu er uddannet til og har kærlighed for.

Når vi om føje tid — det sker da forhåbentlig engang — kan afskaffe byggerestriktionerne, ja, så kunne man jo optræde med samme styrke fra ministeriets side. Hvis boligministeren til den tid ville sige til kon-

torchef Terkelsen: „Der er ikke mere arbejde for kontorchefen på grund af, at vi nu er ovre restriktionstiden, men De kan få beskæftigelse som sekretær eller kontorbud“, og når Ministerialforeningen så kom løbende og påstod, at det ville betyde, at kontorchefernes stand risikerede at uddø, måtte vi jo se Ministerialforeningen fast i øjnene og sige: „Ja, det er da muligt; det ved vi ikke noget om, men det må vi jo tage med i købet.“ Det, jeg gerne vil spørge den højtærede boligminister, regeringens økonomiudvalg, regeringen og her måske ikke mindst de radikale medlemmer af den høje regering om, er, om man virkelig står bag ved og bevidst følger en politik, der sigter på udslettelsen af en selvstændig håndværkerstand.

Jeg ved godt, at der eksisterer en overfladisk tiltro til, at det altid vil være et gode, hvis et foretagende vokser sig stort; det regnes for at være en fordel, når man skal nå frem til den nok så moderne rationaliseringstanke. Men det er ikke altid hverken rigtigt eller klogt. Kendsgemingerne viser ofte noget andet. Det ligger vist helt klart, at hvis beskæftigelsen er over en vis størrelse, ja, så kræves der med ét en langt større finansieringsevne, et langt større administrationsapparat og en langt bedre afsætningsmekanisme o. s. v.

Man kan forestille sig en selvstændig håndværksmester, der har en virksomhed, som hidtil har haft en sådan størrelse, at alt, hvad der hedder arbejdsledelse og planlægning, kontrolarbejde, regnskabsføring o. s. v., er udført af mester selv ud over, at han har passet det praktiske arbejde på pladsen i mindst de 8 timer, som arbejdsdagen normalt er; blot en ganske ringe produktionsforøgelse vil da betyde, at mester ikke længere kan overkomme disse arbejdsområder. Han bliver altså tvunget til at ansætte værkførere, formænd eller konduktører, hvad det nu kan være, alt efter hvilket fag det er, det drejer sig om. Det, interviewet her drejer sig om, er jo ikke bare den lille og mindre og mellemstore murermester; det er tømrere, det er snedkere, det er sadelmagere, det er malere, det er praktisk talt alle håndværksfag, det drejer sig om.

Ved en nøje beregning vil det som regel vise sig, at det heller ikke samfundsmæssigt set kan betale sig at udvide den optimale

[Adolph Sørensen.]

bedriftsstørrelse, men derudover røres der her ved noget, der i virkeligheden vedrører demokratiet, som angår demokratiets inderste kerne. Det er erkendt fra mange sider i ind- og udland, at en bred, solid mellemstand er en overordentlig værdifuld samfundsstabiliserende faktor, og jeg tror og håber, at det også fra regeringens side vil erkendes, at det selvstændige håndværk repræsenterer en kulturværdi, som ikke uden videre kan måles. Derudover tror jeg altså, at det betyder noget meget væsentligt for bevarelsen af demokratiets idé. Det er vel ikke nogen tilfældighed, at man på den anden side jerntæppet for at sikre det totalitære styre og system simpelt hen har måttet aflive de selvstændige håndværksbedrifter og de mindre, selvstændige erhvervsvirksomheder i handel og industri o. s. v.

Vi nærer fra håndværkerside det håb, at man også vil erkende dette fra ansvarlig politisk side herhjemme, og jeg vil gerne spørge den højtærede boligminister og regeringens enkelte medlemmer i øvrigt, i hvert fald de radikale ministre, om man virkelig står bag en politik, der, som det her synes udtalt, bevidst sigter mod udryddelsen af en hel stand, den selvstændige, frie håndværkerstand.

Poul Møller: Det ærede medlem hr. Wingsø holdt i går en tale i det høje ting. Jeg ved, at det var hans jomfrutale, og jeg forstår meget vel, at han kan føle fristelsen til her under finanslovdebatten at holde en jomfrutale, og jeg vil også gerne komplimentere ham for den form, han anvendte, omend jeg ikke er i stand til det med hensyn til indholdet. For jeg begriber ikke helt, hvorfor dette ønske om at holde jomfrutale skulle gå ud over mig. Jeg havde fremført nogle saglige, synes jeg, og uskyldige og som vanlig stilsfærdige bemærkninger her under skattelovsdebatten om budgetproblemer og budgetteknik. Det ærede medlem gjorde vel forsøg på at smække nogle af — jeg vil ikke sige af sine små dyr — men nogle små dyr over i andres skindpels, men jeg vil gerne sige til det ærede medlem, at de bed ikke.

Det ærede medlem tog sit udgangspunkt i en udtalelse under forrige uges debat om skatterne, hvor jeg sagde — jeg citerer —:

„Realisme er at nå frem til det sand-synlige tal, og jeg har, så vidt jeg kan skønne, grund til at formode, at man på en række områder har budgetteret dette i overkanten, og det er måske farligere end at budgettere udgifterne i underkanten, fordi det betyder, at styrelserne får at vide, at de kan regne med et større beløb, end de egentlig burde anvende.“

Ud fra denne bemærkning mente det ærede medlem, at jeg egentlig faktisk havde regaleret den danske embedsstand og nærmest gjort den til en samling ødelande. Jeg vil gerne her straks sige, at det var langt fra min hensigt; det var noget af det sidste, der kunne falde mig ind. Men jeg mente, at den budgetteringsteknik, man havde anvendt i år, var ny for så vidt, og den var diskutabel, og grundlaget herfor var en udtalelse i den højtærede finansministers fremsættelse af finanslovsforslaget, hvori den højtærede finansminister om dette års realistiske budget og om budgetteringsteknikken har sagt således — jeg citerer igen —:

„Således er mange styrelser i år kommet ud for den lidt usædvanlige oplevelse, at finansministeriet efter en nærmere gennemgang har bedt dem om at forhøje bevillingsforslagene for at bringe dem nærmere til en realistisk budgettering. Det er mit indtryk, at man ved denne gennemgang har skaffet både regeringen og folketinget et væsentligt bedre grundlag for at bedømme udgifterne.“

Nu ved vi jo alle, at enhver styrelse og enhver institution har ønsker, som den i og for sig opfatter som sagligt berettigede, og som vel også er sagligt berettigede, men som alligevel ikke kan indfries af det høje ting og af finansudvalget, for hvis man skulle indfri alle sagligt berettigede ønsker fra alle institutioner og alle styrelser, så ville statsudgifterne i løbet af ganske få år blive pustet op til endnu mere end det, de hidtidige finansministre har været i stand til at bringe dem op på. Så ville det ikke blive bare et 10 milliarders, men et 20 eller 30 milliarders budget, vi ville komme op på, for der er en række ting og en række foranstaltninger, man kan ønske gennemført. Det er derfor menneskeligt, at man, når man i en institution har fået en større bevilgningssum end ønsket — og ligefrem fra

[Poul Møller.]

finansministeriet har fået en opfordring til at forøge sit bevillingsønske — fristes til at fremføre noget af det, der ellers stod på ønskesedlen, på venteliste. Langt fra at beskyldte tjenestemændene for at være ødelandende går jeg ud fra, at de er af kød og blod, og vi ved, at kødet er skrøbeligt, og hvis tjenestemændene har en stor og rigelig bevilling, vil de derfor gøre, hvad de kan for at udnytte denne bevilling til fordel for den institution og den styrelsesgren, de sidder i, i stedet for at lade være med at bruge den og så se, at den går tabt for næste år.

Det er vist en almindelig erfaring, enhver, der har arbejdet med statsregnskabet og statsbudgettet, har, at når en bevillingsperiode nærmer sig sin afslutning og man ikke har brugt bevillingen op, så er der mange, mange steder på grund af denne fristelse en tendens til at prøve på at bruge den til ting, som man som institutionschef mener det er klogt og sagligt forsvarligt at bruge den til.

Det er vor opgave her i tinget at mindske denne fristelse ved ikke at sætte større bevillingssummer af, end vi mener er strengt nødvendige til de formål, som folketinget har pålagt administrationen og de forskellige offentlige organer at gennemføre. Og når man som i år ikke sætter beløb af til tillægsbevillinger, der i enhver sag vil kræve en særlig stillingtagen, hvis der skal bruges noget ekstra i årets løb, men tværtimod opfordrer styrelserne til at sætte et større beløb af i finanslovsforslaget i stedet for at komme med et specielt tillægsbevillingsønske, ja, så er det, jeg mener, at denne budgetteringsteknik kan være farlig og kan medføre, at de offentlige udgifter rent faktisk bliver større, end de ville blive, hvis man skulle søge tillægsbevilling til det, som viser sig strengt nødvendigt i løbet af året. Jeg håber, at det ærede medlem, når han har siddet herinde tilstrækkelig længe, vil nå frem til sandheden i, at det fra folketingets side er nødvendigt at anlægge sådanne strenge rammer for bevillingerne, for at man ikke skal få de offentlige udgifter til at vokse for meget. Og så vil jeg i øvrigt sige til ham med hensyn til tjenestemændene, at de motiver, han tillagde mig, er, som han ved, helt misforståede. Ligesom

det ærede medlem hr. K. B. Andersen under skattedebatten i sidste uge citerede Piet Hein, vil jeg gerne gøre det ved at nævne et andet af hans små græk, hvori det hedder:

„En yndet form for polemik består i det probate trick at dutte folk en mening på, hvis vanvid alle kan forstå.“

Jeg takker det ærede medlem hr. Wingsøe, fordi han i sin jomfrutale har bevist sandheden i Kumbels lille græk.

Birthe Wetlesen: Når jeg har bedt om ordet her under finanslovdebatten, er det, fordi vi øjensynlig også opholder os i småtingsafdelingen, og fra den afdeling har jeg et par ting.

For det første: tilhørerpladsernes bænke er meget hårde og umagelige. Der er bløde tæpper på gulvet i tilhørerloget; men lidt skumgummi på bænkerækkerne ville jo nok glæde tilhørerne mere.

For det andet: vi har hørt en del om, at folketingets barber- og frisørsalon får et tilskud på 10.000 kr. I parentes bemærket kan jeg ikke rigtig forstå, at præsidiet i en sparetid bevilger de penge. Men når han nu er der, hvorfor kan folketingets kvindelige medlemmer så ikke blive klippet hos ham? Men det er måske den sidste skanse herinde.

Rosing: Grunden til, at jeg igen kommer op på talerstolen, er, at jeg finder det ganske nødvendigt at udtrykke min støtte til det ønske, som det ærede medlem hr. Dupont var talsmand for i går. Det drejer sig om, at man denne gang i finanslovsforslaget har strøget det beløb, der før er anvendt til samfundsforskningen i Grønland.

Selv havde jeg dette i tankerne, da jeg skrev mit lille indlæg til debatten, men havde desværre ikke kunnet indhente bekræftelse på, hvad aviserne i den senere tid har skrevet om samfundsforskningen og de folk, der har med dette vel anerkendte arbejde at gøre. Så sent som i går aftes havde jeg endelig fået den orientering, jeg manglede, nemlig at der virkelig eksisterede et behov for et vist beløb både til fortsættelsen af viderebearbejdningen af

[Rosing.]

det allerede indsamlede materiale vedrørende kriminalloven og til fortsættelsen af indsamling af materiale i Østgrønland, hvor den vestgrønlandske lovgivning vil blive indført i den kommende tid. Når det til arbejdet nødvendige beløb ikke er søgt, var det kun sparekniven, man var bange for. Derved bliver den uundværlige samfundsforskning afbrudt, og de erfarne folk og medarbejdere, som har med dette arbejde at gøre, må gå over til andre arbejder. Jeg kan i denne sag ikke finde fornuft i, at man vil afbryde dette arbejde på grund af sparebestræbelserne.

Jeg skal ved denne lejlighed ikke gentage det, som man kom frem med som begrundelse herfor. Blot vil jeg sige, at det er uhyre vigtigt for landsrådets, ministeriets for Grønlands og folketingets kommende arbejde at have samfundsforskningens allerede fremkomne og kommende arbejdsresultater at støtte sig til i arbejdet for Grønland. Politikere og embedsmænd har jo i dag og i tiden fremover brug for tidsvarende betænkninger, ligesom man umuligt kan undvære sådanne hernede. Derfor vil jeg meget gerne indstille, at den højtærede minister for Grønland indsender en bevillingsansøgning herom til finansudvalget, så at de nødvendige beløb kan medtages som ændringsforslag til dette finanslovsforslag.

(Kort bemærkning).

Skræppenborg-Nielsen: Det ærede medlem hr. Erik Kragh bestred i går rigtigheden af mine oplysninger i tirsdags, for så vidt angår antallet af forsvarsattachéer. Jeg beklager, at jeg i finansudvalgets aktstykke vedrørende fortegnelsen over forsvarsattachéer har overset et „m. v.“ og dermed på egen hånd udnævnt nogle oberstløjtnanter m. fl. til forsvarsattachéer. Noget sådant har jeg naturligvis ikke nogen bemyndigelse til, og hvis jeg havde det, ville jeg naturligvis slet ikke udnævne nogen. Jeg beklager derfor den skete fejltagelse.

Det glæder mig dog, at det ærede medlem hr. Erik Kragh ikke er i stand til at bestride de tal, jeg nævnte i samme forbindelse.

Statsministeren (J. O. Krag): Det var ikke min hensigt yderligere at tage ordet

ved denne debat, og jeg gør det da også kun for at svare på et enkelt spørgsmål, der er rettet til mig, et spørgsmål, der har så stor alvor og vægt, at jeg finder det rigtigt at give en forholdsvis udførlig besvarelse af det. Det drejer sig om et spørgsmål, der blev berørt af det ærede medlem hr. Helge Larsen i går vedrørende den resolution om Angola, der foreløbig er behandlet i FN's 4. komité.

Jeg vil gerne sige, for at forebygge enhver misforståelse, at den danske regering helt kan tilslutte sig den bedømmelse af Portugals holdning i Angolaspørgsmålet, som er baggrunden for resolutionen, og som er baggrunden for tidligere tilsvarende resolutioner. Denne tilslutning kan vi give både til resolutionens form og til resolutionens indhold med en enkelt undtagelse, som jeg skal komme tilbage til, og som i forholdet til Angola er af ganske uvæsentlig betydning.

Vi var altså enige med forslagsstillerne om, at der i det foreliggende tilfælde i Angola er tale om en situation, der virkelig kræver et kraftigt og alvorligt sprog og en målbevidst indsats fra De Forenede Nationers side. Dette almindelige danske syn på Angolaspørgsmålet har da også ført til, at Danmark, som for øvrigt alle de nordiske lande, i fjor gav tilslutning til en resolution, der skarpt fordømte Portugals optræden, som medførte, at en undersøgelseskomité blev nedsat, og som henstillede til FN's medlemsstater at gøre deres indflydelse gældende over for Portugal og nægte Portugal enhver støtte, som kunne bidrage til undertrykkelsen af befolkningen i de oversøiske portugisiske territorier.

I år blev der fremsat et nyt resolutionsforslag. Det var 30 afroasiatiske lande, der var initiativtagere, og den nye resolution var skarpere og mere omfattende og endnu klarere i sin fordømmelse. Den fordømte den portugisiske regerings holdning; den understregede den lokale befolknings selvbestemmelsesret og ret til uafhængighed. Man opfordrer i resolutionen indtrængende Portugal til at anerkende disse rettigheder, altså selvbestemmelsesretten, til øjeblikkelig at standse alle undertrykkelsesforanstaltninger, til at give ubetinget amnesti til politiske forbrydere og at tillade de politiske partier at fungere

[Statsministeren.]

frit. Videre opfordres den portugisiske regering til at forhandle med de lokale politiske partier med det formål at overføre administrationen til frit valgte politiske institutioner med umiddelbart efterfølgende gennemførelse af uafhængighed i overensstemmelse med befolkningens ønsker.

Jeg vil gerne gentage: alt dette har den danske regerings tilslutning, og det er fremgået af forhandlingerne i den pågældende komité i FN, at alt dette har den danske regerings tilslutning. Når der alligevel blev vanskeligheder i forbindelse med afstemningen, skyldes det, at man i denne nye resolution til forskel fra den, Danmark sammen med de øvrige nordiske lande stemte for i fjor, havde indføjet en vis udvidelse af spørgsmålet om leverancer til Portugal, som i virkeligheden måtte betyde, at det NATO-samarbejde, der foregår med Portugal, ikke praktisk kunne fortsætte, og det drejer sig her om et samarbejde, der vedrører fællesproduktion af et vist militært udstyr, som ikke kan anvendes i Angola og ikke bliver anvendt i Angola.

Derfor var det den danske regerings standpunkt sammen med de øvrige NATO-landes, og sammen med Sverige, at der burde foretages en ganske lille ændring i resolutionsudkastets § 7, som ikke ville have berørt dens indhold i forholdet til Angola, og hvis denne lille redaktionelle ændring havde fundet sted, ville de nordiske lande på samme måde som i fjor have stemt for denne resolution. Det var meget skuffende at man fra forslagsstillernes side under komitébehandlingen ikke ville foretage denne ændring. Vi håber, at de vil indse, at det styrker deres ønske om en kraftig FN-reaktion til fordel for Angola, hvis denne ændring foretages, inden resolutionen kommer til afstemning i plenarforsamlingen. Sker dette, vil Danmark og Norge kunne stemme for — ja, jeg kan ikke tale på Norges vegne, men jeg kan i hvert fald tale på Danmarks vegne, og det er min formodning, at i så fald vil også Norge kunne stem-

me for. Som det nu blev, stemte Storbritannien og USA imod resolutionen. Det gjorde Danmark ikke, men Danmark indtog samme holdning som Norge og Canada, idet vi undlod at stemme.

For at dette ikke skulle give anledning til misforståelser om Danmarks holdning til Angolaproblemet, og for at man i verdensopinionen — i det omfang man måske interesserer sig for Danmarks holdning — kunne vide, at Danmarks stilling til Angola er den samme som under afstemningen i fjor, da vi stemte for resolutionen, afgav lederen af den danske delegation, hr. Frode Jakobsen, en stemmeforklaring, hvori han siger, at den danske delegation fuldt ud støtter princippet om selvbestemmelsesretten og som følge deraf helt er stemt for den løbende udvikling i retning af afkolonisering. Den danske delegation, der udtaler sig på den danske regerings vegne, finder det af største betydning, at alle tilbageværende territorier, som endnu ikke har bragt selvbestemmelsesretten i anvendelse, bliver i stand til at gøre dette så hurtigt som muligt. Det hedder videre, at man er stærk modstander af den politik, som er fulgt af den portugisiske regering i den omtalte sag, og i denne forbindelse gør hr. Frode Jakobsen særlig opmærksom på det, jeg her har fremhævet, nemlig at Danmark stemte for den tilsvarende resolution på FNs generalforsamling i fjor.

Finansministeren (Poul Hansen): Jeg bliver for god ordens skyld nødt til at rette et par enkelte tal, jeg nævnte under min svartale i går. Jeg talte om stigningerne på de lovbundne udgifter, og her nævnte jeg forkerte tal for stigningen vedrørende invalidepensionen. Det rigtige skal være en stigning fra 490 mill. kr. i indeværende finansår til 572 mill. kr. i næste.

I øvrigt har jeg til de ærede ordførere kun forholdsvis få bemærkninger.

Jeg vil gerne til den konservative ordfører, det ærede medlem hr. Thestrup, sige, at jeg ikke synes, det var rigtigt, når han ligesom

[Finansministeren.]

forsøgte at mistænkeliggøre de beregninger af skattebyrden i forskellige lande, som jeg nævnte i går. Disse beregninger bygger på et materiale fra OECD, og der er for alle landene fulgt ganske den samme fremgangsmåde ved opgørelsen af de forskellige skatter og af bruttofaktoringkomsten, som disse skatter er stillet i forhold til. Det ærede medlem nævnte, at sådanne beregninger er afhængige af, hvilke skatter der medtages. Der er for alle landene tale om samtlige direkte og indirekte skatter til stat og kommune samt kontingenter og bidrag til sociale sikringsordninger.

Den ærede ordfører fremførte tillige, at det ikke blot er det samlede skattetryk, man bør interessere sig for, men også spørgsmålet om, hvilke skatter der opkræves. Herom kan jeg sige, at de samlede direkte skatter i forhold til bruttofaktoringkomsten i Danmark udgjorde ca. 12 pct. i 1961, stort set samme procent som i Vesttyskland, medens England, Norge og Holland lå på 13-15 pct. og Sverige så højt som godt 18 pct. For så vidt angår de indirekte skatter alene, lå af de nævnte lande kun Holland og Sverige under Danmark. Endelig er det karakteristisk, at bidragene til de sociale sikringer, herunder for Danmark folke- og invalidepensionsbidrag, der herhjemme beløber sig til godt 2 pct. af bruttofaktoringkomsten, i de andre lande lå væsentligt højere, nemlig fra 4 pct. til 11 pct., og disse kontingenter må vel nærmest betegnes som en art direkte skat. Disse tal er som nævnt fra 1961, og det er klart, at den nye omsætningsafgift vil styrke Danmarks position som et land med relativt lave direkte skatter, uden at vi dog, for så vidt angår de indirekte skatter, kommer op på det niveau, som man kender f. eks. i Norge og Vesttyskland.

Jeg har også en enkelt bemærkning til den ærede konservative ordfører på arbejds- og socialministerens vegne, idet arbejds- og socialministeren ikke er i stand til at være til stede her i eftermiddag; han er ude i et ærinde i embeds medfør. Det ærede medlem vendte i går tilbage til bevillingen til udlån til værkstedshuse med et spørgsmål om, hvorvidt de andragender, som man har sat 4 mill. kr. af til, er indkommet i de finansår, der er nævnt i beskæftigelseslovens § 14, nemlig 1958-59, 1959-60 og 1960-61. Hertil

kan jeg svare, at det er de for størstedelens vedkommende, men i øvrigt står der i § 14, at beløb, hvorover der ikke måtte være disponeret i ét finansår, kan overføres til følgende finansår.

Denne bestemmelse har arbejds- og socialministeren forstået sådan, at hvis det forsøgsmæssige byggeri, der her er tale om, ikke kommer i gang så hurtigt, at der i perioden fra den 1. april 1958 til den 31. marts 1961 er disponeret over de 8 mill. kr., kan arbejdsministeren også i følgende finansår give tilsagn om støtte, for så vidt han i det hele holder sig inden for de 8 mill. kr., som loven omtaler. Denne forståelse er lagt til grund for de dispositioner, der er truffet, og jeg vil tilføje, at jeg er enig i dette standpunkt. For en sikkerheds skyld er spørgsmålet drøftet med justitsministeriets lovkontor, der ganske har kunnet tiltræde den her nævnte fortolkning af bestemmelsen.

Må jeg så til det ærede medlem hr. Skråpenborg-Nielsen sige, at når jeg fik den forståelse af hans indlæg, at socialistisk folkeparti var indstillet på, at alle militærudgifter kunne spares, skyldes det en udtalelse, som det ærede medlem fremkom med, og som jeg citerer fra Folketings-tidende sp. 1784. Det ærede medlem sagde:

„Jeg har endnu ikke hørt om eller læst om, at den højtærede statsminister eller andre, samtidig med at de taler om at skabe eller genvinde økonomisk balance, også taler om, at for at skabe denne balance må militærudgifterne sættes kraftigt ned — og for vor skyld gerne helt forsvinde“.

Det var den sidste bemærkning, jeg hæftede mig ved. Nu har vi i går fået en modererende forklaring, som jeg takker det ærede medlem for; jeg synes, den bringer tingene lidt mere ned på jorden, og samtidig viser den, at jeg var berettiget til at gøre de bemærkninger til det ærede medlem, som jeg gjorde.

Så synes jeg også, det er nødvendigt at gøre en enkelt korrigerende bemærkning til ordføreren for de uafhængige, det ærede medlem hr. Rimstad. Han mente, at jeg skulle have den opfattelse, at man kunne neutralisere virkningerne af for store indkomster gennem skatter. Dette er jo ikke helt korrekt, og det vil den ærede ordfører kunne se ved på ny at studere fremsættel-

[Finansministeren.]

sestalen, hvor jeg netop gjorde opmærksom på, at den virkning af indkomstforøgelser, som vedrørte konkurrenceevnen, ikke kunne neutraliseres gennem skatter.

Jeg lyttede med interesse til det ærede medlem fru Gerda Møllers betragtninger om sambeskatningen. Jeg kan henvise til, hvad der tidligere er oplyst, at dette spørgsmål i nær fremtid tages op, og det er klart, at ved de overvejelser, der da skal foregå, vil også det ærede medlems udtalelser komme i betragtning.

Jeg vil meget gerne se på det spørgsmål vedrørende statsskattelovens § 2, som det ærede medlem hr. Holger Eriksen var inde på.

Det var en så lang tale og så mange problemer, som det ærede medlem hr. Aage Fogh henholdsvis holdt og rejste i forhold til mig og min ressort, at det vistnok er uoverkommeligt, ja, næsten umuligt, ved denne lejlighed at kommentere hele dette stof, endsige tage standpunkt dertil. Jeg har en stærk fornemmelse af, at for at jeg helt ud skal kunne forstå det ærede medlem, bliver det vist nødvendigt til sin tid at studere Folketingstidende nærmere, men jeg vil da gerne allerede nu love det ærede medlem, at de ting, han pegede på, vil jeg tage op til overvejelse. Det gælder vel ikke mindst spørgsmålet om vurderingsreglerne, som det ærede medlem lagde betydelig vægt på.

Det ærede medlem var en hel del inde på spørgsmålet om vor aflønning af tjenestemændene, ikke mindst centraladministrationens embedsmænd. Han beskæftigede sig også her med de såkaldte formiddagstillinger, som også andre ærede medlemmer var inde på. Jeg skal uden videre sige, at de betragtninger, der er fremsat herom af det ærede medlem hr. Aage Fogh og af andre, lyder umiddelbart så rigtige, så rigtige og er umiddelbart udtryk for den rene linje, som man gerne vil have i så mange forhold som muligt. For det ærede medlem har det næsten stillet sig på den måde, forekommer det mig, at jo ældre han bliver, jo renere linjer foretrækker han.

Jeg er imidlertid ikke sikker på, at de tanker om aflønningsformerne, som det ærede medlem fremsatte, er egnede til i alt fald fuldt ud at blive praktiseret. Jeg

har en fornemmelse af, at disse betragtninger, som det ærede medlem fremsatte, lyder meget bedre fra en talerstol og er meget bedre i teorien end som en praktisk retningslinje for at løse de lønmæssige problemer. Jeg er bange for, at hvis vi skulle følge denne retningslinje, var der mange ting, det ville blive svært at få ordnet, og at det også ville blive svært at skaffe det tilstrækkelige antal kvalificerede embedsmænd. Men det forhindrer naturligvis ikke, at også disse ting må vi overveje og se nærmere på. Jeg har bare her på forhånd villet anmelde den skepsis, jeg føler efter de erfaringer, jeg har over for det ærede medlems betragtninger.

Jeg skal ikke gå ind i nogen lang diskussion med det ærede medlem hr. Aksel Larsen, der i går ydede sit partis ordfører hjælpetjeneste og viste os et nyt eksempel på sin betydelige dialektiske evne.

Jeg skal udelukkende gøre en enkelt kort bemærkning i anledning af det ærede medlems, som det forekommer mig, misbrug af departementschef Erik Ib Schmidts udtalelser forleden. Det ærede medlem mente at have forstået af et referat i Politiken, at departementschefen på mødet i forgårs havde erklæret, at det var uforsvarligt at gennemføre den af regeringen foreslåede skattelettelse, hvis man også tillader, at lønningerne reguleres opad i takt med pristallets stigning.

Jeg kan kort sige, at Politikens referat ikke er baseret på departementschefens manuskript, og at denne over for mig har udtalt, at han ikke har udtalt sig som refereret. Ingen af de andre københavnske dagblade har refereret en udtalelse i den retning, men har gengivet departementschefens tankegang korrekt.

Må jeg så endelig til sidst give et kort svar til det ærede medlem hr. Vestergaard Poulsen, som spurgte, om vi kan bevare vore nuværende former for afgifter og beskatning af alkoholholdige drikke, hvis vi indtræder i det europæiske fællesmarked. Så vidt jeg på den tid, der har stået til min rådighed, har kunnet undersøge sagen, ligger det sådan, at vi naturligvis må regne med, at tolden efterhånden vil falde væk, medens der ikke skulle være juridiske eller formelle hindringer for en opretholdelse af de indenlandske afgifter, som vi har, idet disse afgifter jo rammer vor hjemlige pro-

[Finansministeren.]

duktion af alkoholholdige drikke i samme grad som importerede. Men man kan vel ikke skjule, at den frie import, der bliver tale om, kan give visse problemer i retning af indkøbsrejser til udlandet, grænsekontrol o. s. v.; og hvad de videre konsekvenser heraf kan blive, er det naturligvis umuligt at overskue i dette øjeblik.

Ministeren for kulturelle anliggender (Bomholt): Det ærede medlem fru Hanne Budtz har stillet mig et spørgsmål vedrørende bygningsfredningslovgivningen og dens anvendelse i et konkret tilfælde. Jeg kan vel i almindelighed sige, at bygningsfredningsloven er svagt stillet i en periode som den, vi er inde i, og det bliver formentlig nødvendigt at styrke denne lovgivning på visse områder. Det kan dog ikke være sådan, siger det ærede medlem, at en bygning uden videre kan sælges af indehaveren, og jeg kan naturligvis ikke være uenig med det ærede medlem i dette principielle standpunkt.

Der er for Københavns vedkommende et temmelig stort antal fredede bygninger; de omfatter i den trykte fredningsliste ca. 40 sider. Det er nok muligt, at det i hovedstaden, hvor forsikringsselskaber og store forretninger har ryddet op i byen, er gjort ud fra rigeligt ensidige merkantile interesser. Det var ønskeligt — derom kan jeg ikke være uenig med det ærede medlem — set ud fra et almindeligt medborgerligt synspunkt, om man kunne bevare en del af den gamle stad i en form, som også nutid og fremtid kan anvende. Det er jo ikke mindst husene, der fortæller os om fortidens historie.

Hvad cirkusbygningen angår, er den ikke under fredning og kan heller ikke inddrages under fredning, da den ikke er 100 år gammel, og det er som bekendt en minimumsbestemmelse i loven. Heller ikke Tivoli, som det ærede medlem berørte i sin omtale, er fredet. Man har gjort sig visse overvejelser, f. eks. vedrørende Pantomimeteateret, og jeg ville tro, at spørgsmålet om visse af havens bygninger indgår i overvejelserne i forbindelse med næste revision af fredningslisten. Den vil foreligge i 1964.

Kirkeministeren (Bodil Koch): Det ærede medlem hr. Helge Larsen gav i sit indlæg

i går udtryk for nogen bekymring for, at vore biskopper i de senere år skulle være på vej til at indsmugle en uhjemlet kirkeforfatning, fordi de med regelmæssige mellemrum samles til de såkaldte bispemøder, hvor de drøfter kirkelige anliggender. I alt fald én gang om året er det særlig galt, for da deltager der repræsentanter for kirkeministeriet.

Det ærede medlem vil nu på baggrund af denne trussel gerne vide, om der ikke fra ministeriets side er taget stilling til disse bispemøder på en eller anden måde.

Det er der naturligvis, men ikke i form af den instruks el. lign., som det ærede medlem efterlyser. Han mener, at der foreligger sådan et eller andet udefinerbart dokument, men han kender det ikke, siger han, og han kan ikke få kendskab til det. Nu har det ærede medlem ikke spurgt mig, for så kunne han have fået det 1-2-3. Men der foreligger ikke nogen form for instruks. Jeg skulle nok afholde mig fra at formulere den slags instrukser. Det kræver et minimum af fantasi at forestille sig, hvilken kirkelig situation en minister på den måde kunne rode sig ud i.

Hele dette anliggende er i øvrigt så oplagt, at en instruks ville være ganske overflødig. Biskopperne har ifølge vore kirkelove en status, der er ganske klar, og pudsigt nok netop den status, som det ærede medlem i sit indlæg forunder dem.

Denne status kan næppe beskrives mere koncist, end det er sket i det private brev, som daværende kontorchef og senere departementschef Detlefsen i kirkeministeriet i 1955 sendte til en af biskopperne. Dette brev har af en af mig ubekendt grund påtegnelsen „strengt fortrolig“; jeg ved faktisk ikke hvorfor, men jeg antager fordi denne embedsmand, som er blevet bedt om nogle rent saglige oplysninger, ikke ønsker at få dette dokument betragtet som noget officielt. Men da det nu citeres i dagspressen, kan vi vel også tillade os her at se bort fra fortroligheden.

I dette brev siges det — jeg beder om tilladelse til at citere —:

„Den bestående retsordning (lovgivning m. v.) kender overhovedet ikke biskopperne som korporation. Den enkelte biskop repræsenterer i virkeligheden kun sit eget stift og det kun inden

[Kirkeministeren.]

for de embedsmæssige funktioner, som er overdraget biskopperne ved lovgivning eller i henhold til andre gældende bestemmelser eller efter gammel sædvane. Uden for dette område er biskoppens myndighed ikke af embedsmæssig art, men beror kun på hans personlige autoritet i forbindelse med den kendsgerning, at der er betroet ham så betydeligt et embede. For folkekirken som helhed — ud over det enkelte stift — har biskopperne ingen myndighed til at optræde, det kan alene kongen og ministeriet (ministeren), og ministeriet må endda efter de gældende bestemmelser i mangfoldige forhold søge kgl. bemyndigelse.“

Denne udtalelse kan jeg ganske tiltræde, og det ærede medlem og jeg kan herefter næppe være uenige om, hvordan det biskoppelige embede er placeret i den folkekirkelige struktur.

Derimod kan jeg ikke følge det ærede medlem i de vidtgående konklusioner, han drager af den kendsgerning, at biskopperne nu og da mødes og til en vis grad optræder i fællesskab. Jeg tror, hans syn på dette i nogen grad skyldes mangel på føling med, hvad administration er for noget. Det forekommer mig praktisk og ganske naturligt, at mennesker, der har ensartede embeder og dermed de samme interesser og anliggender, drøfter dem i fællesskab; det hører ydermere med til biskoppernes opgaver at være rådgivende instanser bl. a. for kirkeministeren, der jo ikke kan forudsættes at være helbefaren i kirkelige anliggender.

Vi lever i et stærkt organiseret land. Der findes foreninger og sammenslutninger for alt, hvad tænkes kan. I kirkelige kredse har vi en menighedsrådsforening, en præsteforening, en provsteforening, en kordegneforening, en landsforening for kirkebetjente o. s. v. Vi kunne såmænd også godt have en bispeforening; den ville blive på 10 medlemmer — og så ville den endda ikke være vor mindste sammenslutning, for vi har også en stiftsfuldmægtigforening, hvis medlemstal er eteifret.

Måske det ville berolige det ærede medlem, om biskopperne i stedet for at holde bispemøder holdt generalforsamling i en privat forening nu og da; man kunne så

have et eller andet symbolsk kontingent, og så kunne de ti biskopper, der vel må nyde de samme grundlovsfæstede demokratiske rettigheder som andre i samfundet, gøre nøjagtigt det samme, som de gør nu.

Det ærede medlem synes at tillægge det meget stor betydning, om vi i kirkeministeriet indhenter udtalelser fra biskopperne hver for sig, eller om man indhenter udtalelser fra disse bispemøder. Det første er i sin orden, hvorimod det sidste — mener det ærede medlem — ville være at anerkende bispemødet som et officielt organ. Det synes jeg er en misforståelse. I ministeriet indhenter vi de udtalelser, vi mener at have brug for, uden at der heri ligger nogen anerkendelse. Hvis vi f. eks. spørger provsteforeningen eller menighedsrådsforeningen om et eller andet, bliver denne forening ikke dermed anerkendt som andet end det, den er: en privat sammenslutning. Det er rent praktiske hensyn, der ligger til grund.

Hvad biskopperne angår, er det mest almindeligt, at ministeriet indhenter udtalelser fra hver enkelt af dem. Det skete også for nylig under behandlingen af forslaget til den nye helligdagslov; men samtidig med at ministeriet udbad sig en udtalelse fra hver enkelt, tilføjedes: „evt. efter forudgående forhandling af sagen på et bispemøde.“

Denne sidste tilføjelse havde det ærede medlem måske gerne udeladt. Men vi er nu meget frisindede i kirkeministeriet; vi er faktisk så frisindede, at vi ikke har noget imod, at de af folket valgte biskopper taler sammen om tingene, før de afgiver deres svar, hvis de synes, det er nyttigt.

Endelig er der oplysningen om, at repræsentanter for kirkeministeriet i hvert fald en gang om året deltager i biskoppernes forhandlinger. Disse repræsentanter er nærmere betegnet ministeren og departementschefen. Det er temmelig overdrevent at sige, at vi „deltager i forhandlingerne“. Biskopperne forhandler alene som ved andre bispemøder. Dog erindrer jeg, at vi én gang i de snart ikke helt få år, jeg har siddet i kirkeministeriet, bad om at måtte komme nogle timer inden middagen, fordi man over hele landet drøftede dette sognemedhjælperproblem, og jeg syntes, det var interessant at få at vide, hvad de herrer biskopper mente

[Kirkeministeren.]

om det. Men jeg ser nu, at det er blevet opfattet som et hemmeligt anslag mod vor kirkeforfatning. Ellers deltager vi i biskoppernes efterfølgende middag og i et selskabeligt samvær. Det er nærmest en illustration af det gode forhold mellem ministeriet og biskopperne. At vi i den forbindelse, ud over at vi snakker om alt muligt andet, også drøfter saglige anliggender og de ting, der interesserer os på det kirkelige felt, turde være en rimelig ting.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Det er mig magtpåliggende at sige til det ærede medlem hr. Søren Jensen, at der ikke er nogen, der har troet eller antydnet, at det ærede medlem ikke skulle være i god tro, når han i spørgetiden i går gav den oplysning, han havde hentet fra dagspressen.

Det er jo rigtigt, at der har fundet køb af ejendomme sted ude ved Kastrup lufthavn: baggrunden derfor var imidlertid ikke støjudvalgets betænkning, som dengang ikke forelå, men alene dette, at man ønskede en udvidelse af lufthavnen. Som det ærede medlem nævnte, drejede det sig om i alt 86 ejendomme, men disse køb kan altså ikke danne præcedens for den afgørelse, det bliver nødvendigt i en nær fremtid at træffe omkring Ålborg lufthavn.

Det ærede medlem hr. Erik Kragh viste mig i går den venlighed at ile mig til hjælp i min egenskab af fungerende forsvarsminister ved at svare det ærede medlem hr. Skræppenborg-Nielsen på dennes kritik af våbenattacheerne. Jeg vil gerne sige til det ærede medlem — og det misforstår det ærede medlem jo ikke — at jeg ikke var så taknemlig for det, simpelt hen fordi jeg ikke havde tænkt mig at svare det ærede medlem hr. Skræppenborg-Nielsen på denne kritik, da jeg ved, at han er ligeglad i begge ender med, om det er våbenattacheer eller stabs-officerer i NATO. Han kan ikke lide nogen af dem, så derfor er det ligegyldigt, om de 17 er placeret på den ene eller den anden måde; men selvfølgelig var de oplysninger, det ærede medlem hr. Erik Kragh gav, korrekte.

Det ærede medlem nævnedes problemet omkring øvelsespladserne, f. eks. Slagelse og Vordingborg. Jeg forstod, at det ærede medlem var klar over, at Slagelsesagen var

i den bedste gænge i øjeblikket, og vedrørende Vordingborg tør jeg måske sige, at jeg er lidt interesseret i sagen, da jeg er valgt i området og derfor har befundet mig, naturligvis, som det bekendte eller måske her i landet mindre kendte lille dyr mellem to negle. Jeg skal minde det ærede medlem om, at denne sag har stået på længe. Der har været tale om 4 forskellige projekter. For det første har der været spørgsmålet om at inddrage væsentlige arealer fra godset Rosenfeldt. For det andet har man talt om en tørlægning af Dybsø Fjord for dér at indrette øvelsesplads. For det tredje har flyvestation Avnø været inde i billedet, idet det har været hensigten — eller der har været planer om — at gøre den til øvelsesplads i forbindelse med en udtørring af vigen og inddragelse af Sallerupgård. Endelig for det fjerde og som det nyeste projekt er der tale om at skaffe sig betydelige arealer i egnen omkring Kulbjerg.

To af disse projekter, nemlig Dybsø Fjord og Avnø, er meget bekostelige og er, så vidt jeg kan se, nok i nogen grad ved at glide ud af billedet. Spørgsmålet må imidlertid overvejes. Som nævnt er Kulbjergprojektet ganske nyt, og den højtærede forsvarsminister er så ny i sit embede, at han må have lidt tid til at tage stilling til problemerne. Visse undersøgelser, ikke helt ringe undersøgelser, er vel nok nødvendige, inden man kan tage stilling, positivt eller negativt, til Kulbjergprojektet. Jeg vil gerne understrege — og jeg tror, jeg kan sige det på forsvarsministerens vegne — at han vil være ganske enig med det ærede medlem i de synspunkter, det ærede medlem fremførte vedrørende nødvendigheden af at skaffe en øvelsesplads for garnisonen i Vordingborg.

Dernæst har jeg et par bemærkninger til det ærede medlem hr. Vagn Bro. Det ærede medlem talte om politiets arbejde, de store og stigende krav, der stilles til politiet. Det ærede medlem ville ikke for øjeblikket rejse spørgsmålet om en stærk forøgelse af politistyrken. Jeg tør måske sige, at jeg er knap så beskeden. Jeg har tilladt mig at rejse spørgsmålet. Om der kommer noget ud af det i denne omgang, kan jeg i øjeblikket ingen mening have om. Jeg deler imidlertid det ærede medlem opfattelse, hvorefter poli-

[Justitsministeren.]

tistyrken reelt er for lille til det betydelige arbejdspress, og at jeg derfor gerne ser en ikke ubetydelig styrkeforøgelse.

Det ærede medlem gjorde i denne forbindelse nogle bemærkninger om det, det ærede medlem betegnede som „alle de politiet uvedkommende opgaver“. Om dette vil jeg gerne sige to ting. Jeg vil minde om, at vi for ikke så mange år siden ved en ændring af retsplejeloven indføjede en bestemmelse om, at der fremover ikke kunne pålægges politiet nye opgaver, medmindre de var forelagt for justitsministeren, og at jeg ikke siden da har pålagt politiet nye opgaver; noget andet er, at hele udviklingen har ført med sig, at de bestående arbejdsopgaver er vokset i omfang og tyngde.

Det andet, jeg vil sige, er dette: det er naturligvis rigtigt, at man, som det ærede medlem også specielt gjorde det, kan pege på en række områder, hvorom man kan sige: er det nu rimeligt, at dette arbejde er overladt til politiet? Hertil vil jeg svare: ja vel; hvis ikke politiet udførte det, så skal andre udføre det, og i den forbindelse kan man vel anlægge en række betragtninger med hensyn til denne problemstilling, også med hensyn til, om det bliver mere bekosteligt, måske mindre effektivt og meget mere. Men jeg er ikke uenig med det ærede medlem i, at der er en række opgaver, som vi ud fra et rationaliseringssynspunkt meget gerne så henlagt til andre organer.

Det ærede medlem nævnte en meget interessant tanke, idet det ærede medlem fortalte om sine oplevelser i Paris og sagde, at trafikuheld, der ikke involverer personskade, tog politiet dér sig ikke af. Tanken er i og for sig interessant, og ved en umiddelbar betragtning måtte det vel være rimeligt at sige, at det må de pågældende og deres forsikringselskaber selv ligge og rode med. Når spørgsmålet alligevel er lidt mere kompliceret, hænger det sammen med, at der i sådanne tilfælde meget ofte vil være tale om en færdselslovsovertrædelse. Det bliver en side af sagen, som må inddrages i de overvejelser, vi i den henseende eventuelt ville gøre os.

Det ærede medlem omtalte også natpatruljeringen i byerne og fremsatte den tanke, at man kunne give de betjente, som blev beordret til denne natpatruljetjeneste,

et nattillæg. Denne fremgangsmåde tror jeg den højtærede finansminister bestemt vil modsætte sig, for ved revisionen af tjenestemandsløven i 1958 gik man jo den vej at slå alle de forskellige tillæg sammen i et egentligt polititillæg, og nu at begynde at opløse den ordning igen er nok en tanke, som den højtærede finansminister ville vende sig imod.

Til slut skal jeg sige til det ærede medlem hr. Vagn Bro, at jeg er enig med ham i, at hvad der kan gøres for at rationalisere politiets arbejde, det bør gøres, og hvad der kan overlades af arbejde til andre, uden at effektiviteten derved lider skade, bør overlades til andre, så i princippet vil det ærede medlem og jeg altså være ganske enige.

Ministeren for offentlige arbejder (Lindberg): Jeg har kun en ganske kort bemærkning til det ærede medlem hr. Bladt, som rejste spørgsmålet om de problemer, der er opstået i forbindelse med nedlæggelsen af banestrækningerne fra Sønderborg til Mommark og fra Fåborg til Nyborg.

Det er jo rigtigt, at dette, at man går over fra banedrift til rutebilidrift, skaber visse vanskeligheder bl. a. med udstedelse af billetter. Jeg vil dog gerne oplyse over for det ærede medlem, at dette spørgsmål skulle være bragt i orden, og at man nu kan løse direkte billet fra Sønderborg station til København og retur, uden at man behøver, som det ærede medlem sagde, at løse billet 4 gange. Jeg er imidlertid bekendt med, at der er en række problemer i forbindelse med at løse billet i øvrigt fra Sønderborg og fra Fåborg. Statsbanerne arbejder med at skabe en tilfredsstillende ordning, og jeg vil gerne sige til det ærede medlem, at jeg skal medvirke i den udstrækning, det er muligt, til at skabe bedre forhold på dette område.

Indenrigsministeren (Lars P. Jensen): Det ærede medlem hr. Vestergaard Poulsen har rettet en forespørgsel til mig om foranstaltninger til ædruelighedens fremme. Det ærede medlem lægger vægt på, og heri er jeg helt enig med det ærede medlem, at offentligheden bør have så klart et billede som muligt af de ulykker, som overdreven alkoholnydelse fører med sig, og henstiller i denne forbindelse, at de planer, som sund-

[Indenrigsministeren.]

hedsstyrelsen ifølge oplysninger i dagspressen nærer om at ophøre med offentliggørelse af tallene for delirium tremens tilfældene her i landet ikke realiseres.

Jeg kan hertil oplyse, at sundhedsstyrelsen i den såkaldte ugeliste over sygdomme, som læger og sygehuse indgiver til styrelsen, har en rubrik for tilfældene af delirium tremens. Denne liste offentliggøres en gang om året i sundhedsstyrelsens medicinalberetning. Imidlertid vedrører ugelisten i øvrigt kun smitsomme sygdomme. Tallet på delirium tremens tilfældene er jo kun lille. I de sidste 5 år har det svinget mellem 30 og 90 om året, i 1961 var der 92 tilfælde. Jeg synes, at man også skal nævne, at set i relation til årene lige inden vi fik den nugældende ordning med spiritusafgifter er det meget få tilfælde. Jeg kan nævne, at i 1916 var der over 1.000 tilfælde af denne sygdom.

Sundhedsstyrelsen har derfor, da tallet på tilfælde er så lille, efter at have gennemdrøftet sagen med stadslægen i København, med repræsentanter for embedslægerne og de praktiserende læger og andre ikke fundet anledning til at opretholde denne særlige rubrik i ugelisten. Sundhedsstyrelsen siger, at dette ikke betyder, at tallet for delirium tremens tilfældene ikke længere skal være tilgængelige, de skal stadig optages på de enkelte sygehuses årsberetning, og disse årsberetninger indgår til sundhedsstyrelsen og er som følge deraf offentligt tilgængelige.

Nyordningen er altså kun praktisk betonet, men jeg skal på den givne foranledning tage hele dette spørgsmål op til fornyet overvejelse. Jeg skal også foranledige, at sundhedsstyrelsen i denne sag forhandler med afholdsbevægelsen. Hvis det er magtpåliggende og har interesse for afholdsbevægelsen og det har betydning for oplysning om alkoholmisbrug, er jeg indstillet på, at så skal denne statistik fortsætte, som den har været hidtil.

Til det ærede medlems bemærkninger om betydningen af, at der skaffes så fyldige oplysninger som muligt om problemer, der angår misbrug af alkoholen, kan jeg oplyse, at indenrigsministeriet arbejder med et forslag om udbygning af embedet som statens ædruelighedskonsulent. Forslag her-

om blev jo fremsat i alkoholkommissionens afsluttende betænkning.

Vi er opmærksom på de ting, det ærede medlem peger på, deriblandt også på betydningen af et samarbejde under en eller anden form med socialt forskningsinstitut.

Boligministeren (Carl P. Jensen): Jeg vil gerne i anledning af det ærede medlem hr. Adolph Sørensens omtale af et interview i Aalborg Stiftstidende i begyndelsen af december måned d. å. gøre et par bemærkninger.

Det ærede medlem omtalte, at en kontorchef i boligministeriet havde fremsat nogle udtalelser i anledning af de udvidede restriktioner for byggeriet i Ålborgområdet. Jeg kender ikke dette interview, men jeg har siden den af det ærede medlem hr. Adolph Sørensen nævnte dato i begyndelsen af december måned haft en samtale med det ærede medlem om disse restriktioner. Jeg er lidt forbavset over, at det ærede medlem ikke ved den lejlighed nævnte et problem som dette. Vi har ganske vist talt om de mindre håndværksmestres problemer, men i hvert fald ikke i den forbindelse, som det ærede medlem omtalte i dag, og altså slet ikke om den konkrete sag fra Ålborg. Hvis det ærede medlem blot havde antydnet noget i den retning, kunne vi også have drøftet disse problemer, men så havde det ærede medlem ikke fået lejlighed til at rejse spørgsmålet ved denne debat, og den har det ærede medlem altså ikke villet lade gå fra sig.

Jeg vil gerne om sagens realitet gøre nogle enkelte bemærkninger. For indeværende år har jeg som et led i juniforliget fået pålagt den opgave at begrænse påbegyndelsen af årets byggeri med ca. 15 pct. Det viste sig imidlertid hurtigt, at en stråning af det offentlige byggeri ikke kunne tilgodese denne målsætning og slet ikke i betragtning af det meget betydelige opsving, som parcelhusbyggeriet havde fået ikke mindst i de frie områder. Derfor har vi måttet skærpe reguleringen. Byggeriets omfang, byggeriets igangsættelse, for boligbyggeriet også boligbyggeriets sammensætning, art, bygherrer o. s. v., har på min foranledning været forhandlet i det rådgivende udvalg vedrørende arbejdskraften til byg-

[Boligministeren.]

geriet, et udvalg, hvori det ærede medlem hr. Adolph Sørensen har sæde og altså har rig lejlighed til at rejse ethvert problem. Det ærede medlem hr. Adolph Sørensen repræsenterer her sin organisation, Centralforeningen af Murermestre i Danmark. Her kan alle problemer vedrørende fordelingen af arbejdskraft og byggerammer diskuteres, og her har der i hvert fald ikke hidtil været nogen uoverensstemmelse om de rammer, der er stillet op, med undtagelse af et ganske enkelt punkt, og det vil jeg komme tilbage til. Men i dette udvalg har vi altså også drøftet rammen for det regulerede område i 1963 på baggrund af det meget omfattende parcelhusbyggeri, der i fjor udgjorde 58 pct. af det fuldførte byggeri, altså i høj grad et byggeri, der har tilgodeset det mindre håndværks interesser og givet det en helt rimelig placering.

Vi har tilmed gjort det for det nævnte område, Ålborgområdet, at vi den 16. april i år frigav alle ansøgninger om igangsættelse af parcelhuse, blot de var indgået inden 1. april. Det vil altså sige, at på det tidspunkt, denne bekendtgørelse kom, var der ingen ansøgninger, der var stort mere end 14 dage gamle. Alt hvad der var af den slags blev frigivet. Jeg vil gerne her igen understrege, at denne frigivelse med hensyn til fortrin for parcelhusbyggeri skete på bekostning af etagebyggeriet og i høj grad for at tilgodese den håndværksmestertype, som det ærede medlem omtalte.

For det kommende år har vi inden for det regulerede område, altså herunder også Ålborgområdet, fastlagt en foreløbig ramme for privat byggeri på 3.400 parcelhuse og 1.600 bolig- og etagelejligheder. Her vil jeg igen gerne påpege, at der fra alle sider under forligsforhandlingerne i foråret, hvor vi drøftede byggeriet, blev henstillet, at man gav det rationelle byggeri, det vil sige seriefremstillet byggeri, et fortrin, altså også for så vidt angår enfamiliehuse. Netop denne fortrinsstilling for seriefremstillet byggeri er noget, der i høj grad kan virke generende

for de mindre mestre. Men her vil jeg gerne føje til, for så vidt angår arbejdskraftsudvalgets indstilling — altså det udvalg, hvori det ærede medlem hr. Adolph Sørensen har siddet — at der på min foranledning i november måned blev fremsat et fordelingsgrundlag til fri drøftelse og forhandling, og heri indgik, at de nævnte 3.400 parcelhuse og 1.600 etagelejligheder skulle placeres i det regulerede område. Ved et møde den 20. november, hvori det ærede medlem hr. Adolph Sørensen deltog, blev denne fordelingsplan kritiseret fra, lad mig nøjes med her at sige murermesterside, fordi man fra mesterside anførte, at da parcelhusene var mere arbejdskrævende, så havde man hellere set fordelingen omvendt, det vil sige med 1.600 parcelhuse i stedet for de 3.400, som jeg havde foreslået. Det vil sige en fordelingsramme, hvorefter parcelhusbyggeriet og det byggeri, det ærede medlem gør sig til talsmand for, var blevet, hvis jeg havde fulgt denne murermesterindstilling, halveret i forhold til mit forslag.

Denne indstilling og denne drøftelse og disse — lad mig nøjes med at sige — kritiske bemærkninger, der blev fremsat ved dette møde, om, at man burde foretrække en fordeling, hvor man gav etagebyggeriet en præferencestilling på bekostning af parcelhusbyggeriet, tog det ærede medlem hr. Adolph Sørensen ikke afstand fra. Vi har altså — uanset det, jeg her har nævnt — en meget begrænset ramme, begrænset vel at mærke i forhold til ønsker og behov, men næppe i forhold til kapaciteten. Det er inden for denne ramme, vi må foretage fordelingen, og det vil simpelt hen sige, at vi ikke kan imødekomme byggeønsker i forhold til antallet af mestre, store eller små. Jeg går ud fra, at kontorchefens udtalelser må ses i sammenhæng med dette interview, som jeg altså ikke har haft lejlighed til at se.

Jeg kunne egentlig godt lide at vide, hvad det ærede medlem hr. Adolph Sørensen selv ville have svaret, og jeg vil gerne understrege, at den regulering, vi har, opretholdes med tilslutning fra det udvalg,

[**Beligministeren.**]

hvori det ærede medlem hr. Adolph Sørensen har siddet.

Undervisningsministeren (Helveg Petersen): Jeg vil gerne knytte et par bemærkninger til det indlæg, det ærede medlem hr. Morten Lange fremkom med i går under debatten. Det ærede medlem beklagede sig indledningsvis over, at han på sit skrivebord havde fundet en skrivelse, hvori man bad ham om oplysninger til brug for udarbejdelsen af finansloven for 1964-65 for hans laboratoriums vedkommende. Der er ikke noget mærkeligt i, at man beder om oplysninger på dette tidspunkt. Forholdet er det, at kurator over for ministeriet i løbet af marts måned 1963 skal indgive sit budgetforslag for finansåret 1964-65, for at ministeriet kan have den nødvendige tid til bearbejdelsen.

Undervisningsministeriet skal inden sommerferien forelægge forhåndsforslag for finansministeriet. Det er derfor ikke bare rimeligt, at kurator gør noget sådant, men det er nødvendigt, hvis han overhovedet skal danne sig et overblik over de behov, der foreligger inden for universitetsuddannelsen. Det er klart, at de oplysninger, der på denne måde indgår til et ministeriums finanslovsforslag, underkastes en løbende vurdering, således at ændringsforslag kan fremsættes, hvis forudsætningerne ændres. I hvert fald kan der fremkomme ændringer, indtil finanslovsforslaget går i trykken, og det høje ting kender jo også til, at der kommer ændringsforslag til finanslovsforslaget i løbet af den tid, hvori det behandles. Jeg tror ikke, der er nogen i finansudvalget, der har ønske om at se flere ændringsforslag end højest nødvendigt.

Det ærede medlem kom derefter ind på nogle betragtninger over undervisningsministeriets budget, og jeg forstod, at den optimisme, han havde følt til at begynde med ved gennemlæsningen, veg for en dyb bekymring, der indfandt sig efterhånden. Det ærede medlem fandt, at en stor del af stigningen på budgettet skyldtes ajourføring af lønninger, hvilket jeg må erkende er rigtigt. Det ærede medlem ved fra sin egen tilknytning til organisationsarbejdet inden for den videnskabelige verden, at der er gennemført meget betydelige økonomiske

fordele netop for forskere. Det er ganske klart, at når vi må erkende, at vi kommer til at sætte undervisningsministeriets budget op over en vis grænse, så formindsker stigende lønninger selvsagt mulighederne for ekspansion. Men at det alt i alt betyder en styrkelse af uddannelsesvæsenet, at løn-vilkårene er bedre, anser jeg for en selvfølge.

I denne forbindelse kom det ærede medlem ind på den omtale, der har været af nedsættelsen af statens tilskud til kommunernes lærerlønninger. Jeg vil gerne hertil sige, at jeg kan ikke se, at en anden fordeling stat og kommune imellem i og for sig på nogen måde behøver at medføre en forringelse af undervisningsstandard. Det er en sag, man kan diskutere, men ikke ud fra dette synspunkt. I øvrigt vil hele dette spørgsmål om fordelingen stat og kommune imellem blive taget op i det nye år over for det høje ting.

Jeg nærer ingen tvivl om, at det nok skal give anledning til en varm debat. Må jeg her føje til, at der til et forslag om nedsættelse af statstilskuddet til lærerlønninger vil blive knyttet forslag, der vil kunne stimulere kommunernes interesse for at styrke den pædagogiske udvikling i almindelighed. Men jeg skal i øvrigt lade hele dette spørgsmål ligge.

Det ærede medlem kom derefter ind på den højere undervisning og talte om den ekspansion, der havde fundet sted. Jeg tror, det er nyttigt, at vi ser et øjeblik på denne ekspansion for at vise, hvad der faktisk er sket, og hvad der faktisk sker. Forholdet er jo det, at den ekspansion, der er sat i gang, ingenlunde bringes til standsning, men løber videre, omend ikke, det skal jeg villigt indrømme, med den hast, som undervisningsministeriet gerne ser det.

I finansåret 1962-63 udgør driftsudgifterne til de højere læreanstalter godt 178 mill. kr. På finanslovsforslaget for 1963-64 udgør de tilsvarende udgifter 227,1 mill. kr., det vil sige en stigning på knap 49 mill. kr. Herfra går dog udgifterne til militærhospitalet, som nu er overført til undervisningsministeriets budget, således at der reelt er tale om en stigning på 32 mill. kr. eller 18 pct. Det er dog en ikke uvæsentlig stigning.

Lad mig også nævne, at der i finansårene

[Undervisningsministeren.]

1960-61, 1961-62 og 1962-63 er nyoprettet ca. 450 videnskabelige stillinger ved de to universiteter foruden et betydeligt antal ikke-videnskabelige stillinger til aflastning af de videnskabelige poster. I forslag til finanslov for 1963-64 er søgt i alt 56 nye videnskabelige stillinger til Århus universitet og 48 til Københavns universitet, hvortil for Københavns universitets vedkommende kommer de stillinger, som vil blive søgt på normeringsloven for finansåret 1963-64. Det vil sige, at der, hvis de ikke-videnskabelige assistenter medregnes, siden 1960-61 er oprettet i alt 630 nye stillinger ved de to universiteter alene. Der er ikke her, kan man godt sige, sket mere, end hvad der er nødvendigt, for at man kan imødegå det pres, det stigende antal studenter udøver, men på den anden side har jo disse store udvidelser også i nogen grad karakter af, hvad man kan kalde opretnings- eller engangsforanstaltninger. Vi kan ikke regne med, at vi, selv om vi principielt stadig skal ekspandere, da også skal holde samme relative forøgelse i hvert af de kommende finansår.

Det ærede medlem kom ind på den polytekniske læreanstalts udflytning og talte her om forbindelsen mellem udflytningen og Københavns universitets muligheder for at løse lokalespørgsmål. I hvilket omfang det forelagte lovforslag vil få refleksvirkninger med hensyn til udflytningstakten fra læreanstaltens nuværende bygninger kan ikke på forhånd fastslås. Spørgsmålet vil i nogen grad afhænge af de overvejelser, der nu er i gang. Dette gælder i særlig grad det gamle læreanstaltskompleks på Sølvtorvet, som er forudsat afgivet til Københavns universitet. Jeg tør ikke på forhånd sige, at Lundtoftelovforslagets gennemførelse i sig selv vil forskyde udflytningsterminen for denne del af den gamle læreanstalt. Man har jo ikke på noget tidspunkt kunnet gøre sig helt klart, hvornår udflytning vil kunne finde sted. Man har nok talt om et tidspunkt, men klarhed har ikke foreligget.

Det ærede medlem kom ind på spørgsmålet om de vanskeligheder, der opstår ved at opnå bevillinger til forskellige småudgifter, og nævnte her maling af vægge og bevillinger til borde og stole. Jeg erken-

der, at vi fra undervisningsministeriets side har måttet indskærpe over for universiteterne, sådan som det er indskærpet over for alle andre undervisningsinstitutioner, at man må udvise streng tilbageholdenhed, idet kun det uomgængeligt nødvendige har kunnet fremmes. Jeg tør ikke sige noget om, i hvilket omfang man fra universiteternes side har set sig nødsaget til at afstå fra at indsende andragender under indtryk af den generelle instruks, der er givet, men jeg vil gerne sige, at vi generelt jo dog har fået gennemført ikke uvæsentlige forhøjelser af universitetets almindelige vedligeholdelsesbevillinger, herunder også en ekstraordinær bevilling fordelt over 3 år til opretning af mangler ved Københavns universitets bygninger, idet det må erkendes, at en del af universitetets lokaler er i utilfredsstillende tilstand. Ud over de beløbsrammer, der på denne måde er til universitetets rådighed, har man haft meget små muligheder for at komme igennem med krav; men lad mig føje til, at jeg ikke er kendt med, at nogen student er blevet afvist fra noget fakultet, fordi der har manglet stole og borde, og jeg vil understrege, at en sådan situation må og skal undgås.

Det ærede medlem kom ind på spørgsmålet om de årlige driftsbevillinger for universitetet, de såkaldte annua. Jeg vil gerne herom sige, at disse annua er væsentligt forhøjet i de senere år. Jeg skal ikke komme ind på enkelthederne, men vil gerne fastslå denne kendsgerning. Hvad specielt angår de 4,5 mill. kr. til annua for Københavns universitet, er dette på finanslovsforslaget rent principielt et absolut bevillingstal, som kun vil kunne reguleres på tillægsbevillingsloven i det omfang; der er fremkommet uomgængeligt nødvendige nye udgifter, siden bevillingsforslagets udarbejdelse fandt sted.

Jeg skal villigt erkende, at det i særdeleshed for Københavns universitets vedkommende i en årrække har været nødvendigt at søge den omhandlede konto suppleret ved tillægsbevillingsloven, og uanset den største sparsommelighed, som vi har måttet indskærpe nødvendigheden af, vil det formentlig også vise sig nødvendigt at søge en vis regulering af denne konto ved tillægsbevilling for indeværende finansår. An-

[Undervisningsministeren.]

nuet er sat i vejret fra 3,9 mill. kr. til godt 4,5 mill. kr. på finanslovforslaget for 1963-64. Undervisningsministeriet ville gerne have sat det yderligere i vejret, men det var der ikke mulighed for.

Derimod er der sket en stigning af rådighedssummen for rektor ved Københavns universitet fra 150.000 kr. til 350.000 kr. netop med henblik på i højere grad end hidtil at kunne give universitetet mulighed for at dække almindeligt opståede behov, som ikke vil kunne inddækkes gennem de ordinære driftsbevillinger, og hvorved de særlige tillægsbevillingsandragender forhåbentlig vil kunne begrænses — f. eks. netop bevillinger til borde og stole, som det ærede medlem nævnte.

Når det ærede medlem taler om fleksibilitet, er jeg enig i det ønskelige i, at man, når man f. eks. har konstateret en betydelig vækst i studentertallet inden for en eller anden studieretning, kan skaffe de fornødne muligheder for at klare de pludseligt opståede problemer. Jeg skal generelt sige, at vi fra ministeriets side, om det er nødvendigt, vil søge gennemført nødløsninger ud fra ønsket om at give de studerende muligheder for at udnytte deres evner og forudsætninger gennem en videregående uddannelse. Der kan i øvrigt blive tale om forskellige nødløsninger, som jeg ikke her nærmere skal fordybe mig i.

Om de videnskabelige tidsskrifter, som det ærede medlem også kom ind på, skal jeg gerne indrømme, at fordelingen af den hidtidige bevilling har voldt undervisningsministeriet betydelige vanskeligheder, idet behovene væsentligt overstiger de foreslåede beløb. Undervisningsministeriet har netop nedsat et udvalg med repræsentanter bl. a. for videnskabsfondens faglige sektioner med den opgave snarest at fremkomme med en motiveret indstilling som grundlag for en forhøjelse af den gældende bevilling og med henblik på tilvejebringelsen af et fagkyndigt organ, som kan bistå ministeriet ved midlernes fordeling. Jævnsides hermed er det hensigten at optage til overvejelse, om den hidtidige produktion af de videnskabelige tidsskrifter foregår på fuldt hensigtsmæssig måde, et spørgsmål, som vil blive kædet sammen med tilsvarende undersøgelser på nordisk basis, bl. a. også med henblik på

tilvejebringelsen af det videst mulige samarbejde mellem de nordiske lande på hele dette felt. I det hele taget foregår der jo, som det vil være bekendt, i øjeblikket indgående forhandlinger direkte mellem de nordiske undervisningsministre med henblik på det snævrere mulige samarbejde inden for den højere undervisning og forskning, og det er jo netop et af de spørgsmål, der er sat på dagsordenen, og som har fået en fremtrædende plads på dagsordenen for Nordisk Råds møde i februar.

Det ærede medlem kom ind på ungdommens uddannelsesfond, men selv om han ikke her har stillet noget spørgsmål, vil jeg alligevel gerne knytte en bemærkning hertil. Det er jo rigtigt, at det voksende antal af studerende generelt betyder en nedskæring af støttemulighederne. Nu må man her erindre, at der er sket en meget betydelig forøgelse af de økonomiske muligheder, idet man jo forhøjede støttebeløbet fra 19 mill. kr. i 1960-61 til 71 mill. kr. i 1961-62. Ved dette beløb har vi altså foreløbig måttet standse, hvor ønskeligt det end måtte være at forhøje beløbet. Vi vil nu i ministeriet på baggrund af de erfaringer, der er høstet ved stipendieuddelingen, søge at skaffe os et overblik over, om man kan fordele støtten mere hensigtsmæssigt, om der er ting at rette. Det er meget vigtigt, at de personer, der får støtte fra fonden, er de rigtige; der har jo været fremført forskellig kritik omkring hele dette forhold. Det er i offentlighedens såvel som i de studerendes interesse, at vi har den størst mulige sikkerhed for, at de betydelige beløb, samfundet stiller til rådighed, anvendes rigtigt. Under disse overvejelser må vi vist gøre os klart, at det er rigtigt at tilstræbe, at studerende, der virkelig trænger til støtte, får en klækkelig støtte, selv om det går ud over studerende, der i og for sig nok kunne have behov for penge, men for hvem det ikke er en studiebetingselse.

Endelig kom det ærede medlem i slutningen af sin tale ind på tilskud til skolebyggeri og nævnte her, at de foreliggende bevillinger er udtryk for en nedskæringslinje. Det er rigtigt, at beløbet er opført uændret, men forholdet er det, at tilskud til skolebyggeri ydes efter faste satser til bestemte lokaler. Det vil med andre ord sige, at der for de på finansloven opførte beløb

[Undervisningsministeren.]

kan ydes tilskud til nøjagtig det samme antal lokaler som i indeværende finansår, medmindre tilskuddssatsen ændres, hvilket selvsagt vil medføre regulering af finanslovbevillingen. At der så på grund af prisstigninger vil ske fordyrelser for kommunerne, er en anden sag. Jeg mener ikke, at finanslovsforslaget giver undervisningsministeriet de muligheder for ekspansion, som ministeriet principielt ønsker. Vi har adskillige ønsker i undervisningsministeriet, som vi ikke har kunnet føre igennem. Det er jo således, at vi i dag på talrige områder står over for ønsker, som vi meget gerne vil imødekomme, men må resignere over for, fordi vi ikke har de fornødne forudsætninger i øvrigt.

Finansministeren har jo tilstrækkelig tydeligt gjort det klart, at de enkelte fagministerier har måttet resignere, og det gælder også undervisningsministeriet. Det kan man beklage, men derfra og så til at male alt sort i sort er et spring. Det må dog erkendes, at det danske samfund ofrer meget store beløb på uddannelse og forskning. Vi må efter min mening indstille os på at øge indsatsen stærkt i den kommende tid af hensyn til landets konkurrenceevne og af hensyn til de unge, men vi kommer ikke uden om at vurdere de behov, der foreligger på hele dette område, på baggrund af samfundets økonomiske bæreevne.

Ministeren for Grønland (Mikael Gam):

Til det ærede medlems hr. Duponts indlæg vedrørende samfundsforskningsudvalgets arbejde i Grønland vil jeg gerne komme med et par bemærkninger.

Det nævnte udvalg har gennem 7 år udført et værdifuldt og i omfang betydeligt arbejde i Vestgrønland. De sidste rapporter vil foreligge dels før, dels lige efter nytår. Vi har ved tilrettelæggelsen af planerne for udviklingen i Vestgrønland i høj grad benyttet os af de resultater, som udvalget er kommet til. Vi havde inden for ministeriet for Grønland meget gerne set arbejdet fortsat i Østgrønland, hvor vi i høj grad kan få brug for hjælp til at gribe det videre arbejde rigtigt an.

Den sidste bevilling, for så vidt angår det vestgrønlandske forskningsarbejde, blev opnået i finansåret den 28. marts dette år.

Det var i og for sig vor agt at gå videre senere på året med en ansøgning om bevilling til et lignende forskningsarbejde i Østgrønland. Imidlertid tilspidsede den økonomiske situation sig som bekendt hen på foråret. Det blev over for alle ministerier understreget, at der måtte spares, hvor det var muligt, også i ministeriet for Grønland. Det måtte nøje overvejes, om det var uundgåelig nødvendigt, når nye bevillingsansøgninger søgtes fremmet.

Med den lige opnåede bevilling til afslutningen af det igangværende vestgrønlandske forskningsarbejde i erindring samt hele den økonomiske situation som baggrund vurderedes muligheden for at få en ny bevilling igennem til Østgrønland som yderst ringe, i hvert fald i foråret eller sommeren 1962. Men da nu det ærede medlem hr. Dupont her i tinget har foreslået at søge en bevilling optaget på finanslovsforslaget for 1963-64 til anden behandling, og da dette forslag har fået yderligere støtte fra det ærede medlem hr. Vivike, ja, så vil jeg gerne her give udtryk for, at det kun skulle glæde mig, om et sådant forslag kunne gennemføres, så det meget ønskelige sociologiske undersøgelsesarbejde også kunne blive påbegyndt og gennemført i Østgrønland. En forskning af denne art er uden tvivl den nødvendige anden side af vort Grønlandsarbejde, om dette helt skal lykkes.

I anledning af, at det ærede medlem hr. Rosing har henstillet til mig at indgive en ansøgning om bevilling til fortsættelse af arbejdet, mener jeg foreløbig kun at kunne love, at jeg vil undersøge, hvorvidt der skulle være nogen mulighed for at få sådan en ansøgning igennem.

Sluttelig vil jeg gerne på foranledning af det spørgsmål, som det ærede medlem hr. Aage Fogh rejste i går om bestyrelsen i kryolitselskabet, sige følgende:

Bestyrelsen består af 10 medlemmer, 5 for A-aktionærerne, det vil sige statens repræsentanter, og 5 for B-aktionærerne, de private interessers repræsentanter. Med hensyn til de sidste skulle der ikke være grund til at gå videre med en udredning af, hvem det er. De 5 bestyrelsesmedlemmer for A-aktionærerne, altså statens repræsentanter, er departementschef Eske Brun i Grønlandsministeriet som formand, fhv. kammeradvokat, højesteretssagfører Arne Kemp som

[Ministeren for Grønland.]

næstformand, fhv. folketingsmand Oluf Steen, næstformand i De samvirkende Fagforbund Einar Nielsen og folketingsmand Ninn-Hansen.

Der blev også spurgt, hvilke honorarer disse bestyrelsesmedlemmer oppebærer. Det oprindelige honorar er vistnok på 4.000 kr. årlig, og det er så i årene siden 1940 reguleret op nogenlunde i takt med den almindelige stigning af procenttillægget. Næstformanden får yderligere 50 pct. og formanden yderligere 100 pct. sammenlignet med de øvrige bestyrelsesmedlemmer.

(Kort bemærkning).

Damgaard: For at der ikke skal opstå nogen mytedannelse, må jeg have lov at sige et par ord til det ærede medlem fru Grethe Philip, der i går kom med en bemærkning om, at det var dog besynderligt, at venstre ikke noget tidligere havde været til at få i tale angående ordning af de økonomiske vanskeligheder, som var baggrunden for det politiske forlig. Det er dog en forvanskning af kendsgerningerne, det synes jeg skal siges.

Jeg ved, at venstres formand, det ærede medlem hr. Erik Eriksen, og mange andre af venstres talsmænd mange gange og år før det politiske forligs indgåelse har gjort regeringen og partierne bag regeringen opmærksom på, at vi økonomisk var på vildspor, og at denne laden stå til i den økonomiske politik måtte bremses. Vi talte i lang tid for døve øren, så det er dog vist regeringen og de partier, der står bag den, og ikke venstre, man skal rette bebrejdelser imod, fordi vi er kommet for langt ud ad det forkerte spor, som jeg udtrykte mig. Jeg synes, det skal siges for en ordens skyld.

Dernæst har jeg en anden sag, jeg lige vil have lov at nævne; det er muligt, der er en rimelig forklaring på den. Ved aktstykke nr. 660 i 1960-61 tiltrådte finansudvalget en bevilling på 7,6 mill. kr. til skadedyrlaboratoriets byggearbejde under landbrugsministeriet. Det viste sig, at i 1961-62 var der brugt $\frac{1}{2}$ mill. kr., i 1962-63 var der søgt om $3\frac{1}{2}$ mill. kr., og nu er der på finanslovsforslaget for 1963-64 intet beløb opført. Der er altså 3,6 mill. kr. tilbage, og byggeriet er ikke færdigt. Hvorfor er der intet

beløb opført i år, da byggeriet selvfølgelig skal færdiggøres? Er det sådan, at der kommer et beløb på tillægsbevillingslovsforslaget, og at der, som jeg har hørt nævnt, har været betydelige overskridelser? Jeg ved det ikke, men jeg gør opmærksom på, at den særlige bevilling til endnu ikke fastslagne anlægsarbejder kun omfatter 30 mill. kr. i alt, og derfor kan man ikke belaste den med så forfærdelig mange poster. Jeg synes, det skulle nævnes i relation til talen om det ærlige finanslovsforslag. Findes der andre sådanne forglemmelser? Det var egentlig det spørgsmål, jeg ville stille.

Jeg vil gerne gøre en enkelt bemærkning til. Jeg forstår nu, at den højtærede kulturminister ikke ønsker at gå ind på en nærmere motivering for grunden til, at der på finanslovsforslaget er opført 592.000 kr. til køb af det ikke bestilte projekt vedrørende statens museum for kunst, og derfor må jeg på mit partis vegne nøjes med at tage afstand fra den fremgangsmåde, der i det hele taget er anvendt i denne ejendommelige sag. Vi kommer jo tilbage til den.

(Kort bemærkning).

Thestrup: Jeg mener ikke, at den højtærede finansminister har ret i, at det, der er tilbage af de 8 mill. kr., der i sin tid ved lov nr. 354 af 27. december 1958 om iværksættelse af offentlige arbejder blev bevilget, bliver ved at være til rådighed i al fremtid. Efter min opfattelse viser den måde, § 14 i loven er udformet på, at meningen er den, at ansøgninger, der skal kunne tages i betragtning, må være indkommet inden udløbet af finansåret 1960-61. Jeg mener også, at den højtærede socialministers ord ved lovens behandling om, at det var en forsøgsordning, støtter min opfattelse. Jeg kan derfor ikke se, det er rigtigt, at dette beløb er optaget på finanslovsforslaget. Men nu må vi se nærmere på den pågældende konto i dens helhed under udvalgsbehandlingen.

(Kort bemærkning).

Rimstad: I min bemærkning til den højtærede finansminister i går sagde jeg, at man må holde fast på den realitet, det er, når den højtærede minister stadig betragter det som muligt at neutralisere for stor indkomst-

[Rimstad.]

stigning gennem forøgelse af skatter og afgifter.

Over for den højtærede finansministers bemærkninger i dag om, at det ikke fremgår af hans fremsættelsestale, at han er af den anskuelse, vil jeg gerne henvide til ministerens fremsættelsestale, hvor han siger, at de i hans forslag indarbejdede skattelettelser måske, måske ikke, vil blive effektive, alt efter den aktuelle økonomiske situation i henhold til aftalen fra forliget. Mig bekendt drejede forliget sig bl. a. om indførelse af en omsætningsafgift, der delvis skulle neutraliseres af visse i udsigt stillede skattelettelser, såfremt den økonomiske situation senere ville tillade det. Giver man nu ikke disse lettelser, fortsætter man altså med at forøge byrden af afgifter for befolkningen. Ingen er vel i så fald i tvivl om, at man gør det, fordi man vil neutralisere indtægtsstigningen, og altså havde jeg ret i det, jeg sagde i mit spørgsmål til den højtærede finansminister. Der skelnes i denne forbindelse ikke mellem indtægtsstigninger af den ene eller anden art. Men jeg sætter overordentlig pris på overensstemmelse mellem ord og handling. Er den højtærede ministers ord til mig i dag udtryk for, at han under alle omstændigheder vil gennemføre de i udsigt stillede skattelettelser fra forliget, skal han i hvert fald fra mig ikke høre mere om denne meningsdivergens.

Helge Larsen: Jeg vil gerne takke den højtærede statsminister for den meget klare og udtømmende redegørelse vedrørende afstemningen om resolutionen om Angola-spørgsmålet i De Forenede Nationers 4. komité. Jeg takker for den klare stillingtagen til Angolaproblemet og for oplysningerne om begrundelsen for den danske delegations holdning. Jeg er sikker på, at den højtærede statsministers redegørelse vil bidrage til, at de mange, der stod uforstående over for radioavisens telegram om afstemningen, nu er blevet oplyst om den danske regerings holdning.

Dernæst vil jeg gerne gøre et par bemærkninger til den højtærede kirkeminister, idet jeg benytter lejligheden til at takke for det svar, jeg fik på det spørgsmål, jeg stillede den højtærede minister i går, og jeg vil gerne føje den kompliment til, at jeg

ikke alene takker for svaret, men også for den form, den højtærede kirkeminister gav sin redegørelse, krydret som den var med attisk salt.

Hvad det reelle i spørgsmålet angår, er jeg ganske tilfreds med den højtærede kirkeministers svar. Den højtærede minister bebrejdede mig i milde vendinger, at jeg havde sagt, at jeg ikke kunne få noget at vide om denne skrivelse fra 1955. Den højtærede minister sagde, at jeg kunne blot have henvendt mig. Ja, det var netop det, jeg gjorde i går. Jeg ønskede netop ikke en sådan henvendelse foretaget privat, men her fra tingets talerstol, for at det svar, den højtærede kirkeminister ville give, også kunne blive kendt af offentligheden. Jeg er fuldt tilfreds med det svar, som den højtærede minister gav. Det viser, hvad jeg i øvrigt var sikker på i forvejen, at der ikke fra den højtærede ministers side er ønske om nogen kirkepolitisk ændring med hensyn til bispstillinger og bispemøderne; det viste skrivelsen af 1955 ganske klart.

De øvrige bemærkninger, som den højtærede kirkeminister kom med, skal jeg ikke gå ind på her. Jeg har blot lyst til lige at gøre en enkelt tilføjelse, den enkle, at jeg ikke deler den højtærede ministers opfattelse, når den højtærede minister taler om de af folket valgte bisper. Det forekommer mig, at fremgangsmåden ved valget af bisper er så indirekte, at det vist er tvivlsomt, om man kan tale om de af folket valgte bisper, men jeg skal i øvrigt ikke gå nærmere ind på dette i dag. Skulle jeg en anden gang føle mig fristet til at høre den højtærede kirkeminister, som vi for sjældent hører fra denne talerstol, vil der måske være anledning til at vende tilbage til disse spørgsmål.

Hanne Budtz: Jeg takker den højtærede kulturminister for hans svar til mig, for så vidt angår den højtærede ministers positive indstilling til bevaringen af de gamle bygninger i København. Det var jeg glad for at høre, men det havde jeg naturligvis også ventet fra kulturens minister.

Derimod blev jeg ikke helt klar over, om den højtærede ministers sympati også omfattede den specielle bygning, jeg har rejst problemet om. Den højtærede minister svarede bare, at da bygningen ikke var 100 år gammel, kunne den ikke fredes. Det

[Hanne Budtz.]

forstår jeg ikke helt, for jeg opfatter loven om bygningsfredning af 1918 på en noget anden måde. Det hedder nemlig i § 1, 2. punktum:

„På fortegnelsen, der revideres hvert 5. år, må til enhver tid kun optages bygninger eller bygningsdele, som har kunstnerisk eller historisk værdi og tillige som regel er over 100 år gamle.“

Kravet om 100 års alder er altså ikke ubetinget, og derfor vil jeg meget gerne høre den højtærede ministers stilling til spørgsmålet om cirkusbygningens eventuelle fredning på grundlag af den erindring, jeg herved har givet ham om lovens indhold.

Under alle omstændigheder er jeg glad for at høre, at den højtærede minister tænker på en revision til styrkelse af fredningsloven, og jeg vil gerne spørge, om man kan forvente et sådant initiativ snarest muligt. Det ville også være vældig rart at vide, om den højtærede minister for kulturelle anliggender ville henstille til sin kollega den højtærede boligminister, at han under ingen omstændigheder f. eks. giver nedrivningstilladelse, for så vidt angår denne bygning, før dette andet spørgsmål er klaret.

Vagn Bro: Jeg takker den højtærede justitsminister for hans bemærkninger angående mine betragtninger i går. Jeg kan ikke undlade at sige, at efter 40 års tjeneste i politiet har det glædet mig, at der altså ikke synes at være nogen divergenser i spørgsmålet om at begrænse politiets arbejde mest muligt til polititjeneste.

Jeg har kun lige en bemærkning at føje til, og den drejer sig om nattjenesten — ellers er jeg overmåde veltilfreds. Jeg forstod, at den høje justitsminister, om jeg så må sige sige, trådte bag den høje finansministers skærmbrædt. Nu kender jeg jo også lidt til den høje finansminister — jeg har engang ført en valgkamp med ham — og han er en mand, om hvem jeg har den tro, at han er rede til at afskaffe udgifter, som ikke er nødvendige, men på den anden side også klar til at tiltræde udgifter, som er nødvendige.

Nu har den høje justitsminister nævnt, at vi har fået et generelt tillæg til politiet, som omfatter al særlig tjeneste, og det er

jo rigtigt. Det vil med andre ord sige, at det er de gamle, der får dette tillæg. Da jeg var ung, var jeg ude om natten i politiets tjeneste; det kan man ikke, når man bliver ældre, den situation kan jeg udmærket sætte mig ind i. Men da det er så vigtigt, at folk også har politi på gader og veje mellem kl. 6 aften og 9 morgen, vil jeg ligegodt bede justitsministeren tænke på et sådant beskedent nattillæg også. Vi er jo alle enige om, at f. eks. togene skal køre; men de herrer, der leder togene, får betaling derfor, og på samme måde ville det være såre rimeligt at betale politiets nattjeneste ekstra. Jeg tror imidlertid, at sagen ligger i gode hænder, når vore to høje ministre får tænkt sig om nu i de kommende dage.

Så ville jeg gerne have lov at gøre endnu en enkelt bemærkning om — det erkender jeg — den lille politik. Et par ærede medlemmer her i salen, det ærede medlem fru Birthe Wetlesen og jeg tror også det ærede medlem fru Else-Merete Ross, har nævnt spørgsmålet om folketingets barbersalon. Må jeg sige, at jeg her ikke er talsmand for præsidiet, men jeg taler som medlem af dette på egne vegne. Jeg har været i en række af Europas parlamenter, men aldrig truffet noget, hvor man ikke har haft en soigneringsanstalt. Husk på: vort arbejde er jo aldeles ikke som andre menneskers begrænset til tiden mellem kl. 8 og kl. 16. Meget ofte må vi sidde her længere; når formanden kalder, må vi naturligvis være her længere. Derfor må det også være rimeligt, at folketingets kvinder og mænd, når de kommer ud til folket om aftenen, har mulighed for at se nogenlunde soignerede ud.

Jeg har ærlig talt forundret mig noget over, at den oplyste danske presse har slået dette så voldsomt op, og navnlig føler jeg mig lidt ilde berørt ved, at det går ud over den arme barber. Det, der er sket, er jo, at denne mand, som har en begrænset kundekreds, som ikke har et skilt hængende udenfor med offentlig adgang for folk, har fået sit tilskud hævet fra 4.500 kr. til 6.000 kr., for at han kan holde en svend, så vi ikke skal sidde længe og vente. Desuden passer han rigsdagens badeanstalt. Nu vil jeg sige, at de, der bor her i byen, sikkert har deres badeforhold i orden; men for de mange, der kommer ude fra landet, er det såre rimeligt, at man også i denne rigsdag har en sådan

[Vagn Bro.]

ordning. For denne tjeneste har han fået et så beskedent beløb som 4.800 kr. Jeg vil i hvert fald mene, at disse udgifter er meget moderate, og derfor har jeg taget til orde imod de bemærkninger, der er kommet.

Jeg hørte til slut, at de ærede kvindelige medlemmer navnlig har været utilfredse med, at der ikke også var en kvindelig medhjælper. Det vil vi selvfølgelig undersøge. Jeg må erkende, at jeg synes, at de kvindelige medlemmer — men sådan er det, fordi jeg ser på det — er dem, der trænger mindst til assistance på dette punkt.

Adolph Sørensen: Efter så megen venlighed og anerkendelse beklager jeg ikke at være i samme stilling som de foregående talere, altså at kunne takke ministrene til forskellig side.

Da den højtærede boligminister svarede mig, kom jeg til at tænke på en lille historie om en engelsk minister, der for nogle år siden var faret vild i Londontågen med en kollega ved siden af sig i vognen. Han staldede bilen og rullede vinduet ned ud for en lille knægt, der stod på fortovet, og spurgte ham: kan du sige mig, lille ven, hvor jeg befinder mig? — I Deres bil, sir, svarede drengen. Så rullede ministeren vinduet op igen og sagde til sin kammerat: Det var et typisk ministersvar, det sagde sådan set det rent konkrete, men ikke noget som helst, man ikke vidste i forvejen.

Jeg synes, at den højtærede boligminister gjorde det samme som forleden den højtærede finansminister: han førte krigen over i fjendens lejr; og det synes jeg den højtærede minister gjorde på en måde, som ikke var ministeren helt værdig. Ministeren forfaldt også til, om jeg så må sige, at tale om noget andet. Det var jo ikke selve restriktionerne og deres afgrænsning eller udvidelse, talen var om. Det var de virkninger og det sigte, som den politik, de er udtryk for, medfører, og som jeg altså spurgte om var bevidst.

Jeg ved da godt som medlem af bolig-

ministeriets arbejdskraftudvalg, som ministeren til overmål har henvist til, hvad det er, restriktionerne drejer sig om. De drejer sig i virkeligheden om at prøve på at afbøde følgerne og imødegå virkningerne af den situation, vi er kommet i, fordi man efter min og mange andres mening ikke i tide har liberaliseret hele boligområdet. Det ligner jo en tanke, at næsten lige siden boligministeriet blev opfundet, har vi oplevet disse perioder med kaos og denne spolede byggerytme, som vi kender alt for godt. Før den tid var det et aldeles ukendt begreb. Men det skal jeg nu lade ligge.

Den højtærede boligminister udtrykte sin forbavselse over, at jeg ikke var kommet ind på dette ved en tidligere samtale med den højtærede minister; vi taler da heldigvis ofte om saglige ting, og jeg har haft stor glæde og udbytte af disse samtaler og håber også at få det i fremtiden, måske endda med en smule gensidighed i dette forhold. Jeg vil gerne minde den højtærede minister om, at den samtale, han refererer til, fandt sted for 3-4 uger siden, medens det interview, jeg har refereret til, blev forelagt mig så sent som i forgårs — det stod i Aalborg Stiftstidende i lørdags — så alene af den grund ville jeg ikke ved vor tidligere her refererede samtale have kunnet bringe det emne og det stof, som interviewet gav anledning til, på bane over for den højtærede minister; ellers havde jeg gerne gjort det.

Dernæst vil jeg føje til, at jeg egentlig hidtil har haft den opfattelse — og jeg har ikke kunnet få anden opfattelse efter de informationer, vi har fået i boligministeriets arbejdskraftudvalg — at vore forhandlinger var interne og i overvejende grad fortrolige. Det indtryk har altså været forkert, det må have været forkert, siden den højtærede minister nu fra folketingets fornemme og meget offentlige talerstol har røbet og refereret, hvad der finder sted i boligministeriets arbejdskraftudvalg.

Men enten må den højtærede minister være forkert orienteret af sine embeds-

[Adolph Sørensen.]

mænd, der deltager i disse møder, eller også — og det vil jeg meget nødig tro — er der sket en bevidst fordrejning; ellers ville ministeren have vidst og kunnet referere, at jeg netop i boligministeriets arbejdskraftudvalg stedse i mine indlæg og i min argumentation har holdt det, jeg har sagt her i dag, op for den øvrige del af arbejdskraftudvalget. Jeg har ikke på noget tidspunkt — jeg ved ikke, hvad ministeren mener med bemærkningen om muremester-siden — tilsluttet mig, at der skulle ske en reduktion af det område i boligbyggeriet, som jeg finder egner sig bedst for dansk mentalitet, og som er en meget nyttig boligform, nemlig parcelhuset. Det agter jeg heller ikke at gøre i fremtiden.

Boligministeren sagde, at vi i november-mødet havde fået forelagt et fordelingsgrundlag til fri forhandling, og det er for så vidt rigtigt, at dette grundlag blev drøftet, men det blev ledsaget af en bemærkning om, at det for så vidt var et fait accompli, idet det var vedtaget af den høje regerings økonomiudvalg, og at det naturligvis kunne drøftes, men at der intet kunne ændres i det, for så vidt angår selve rammen. Jeg vil gerne understrege så stærkt, som jeg kan det ved denne lejlighed, at det er direkte forkert, når det siges, at der ikke er gjort indsigelse fra min side under denne forhandling. Det fremgår også af interviewet med kontorchefen, at dette skridt er blevet taget i rationaliseringens, produktivitetens og produktionsforøgelsens hellige navn, men efter min mening er det at lede de mange håndværksmestre tilbage til svendegeleddet — der er dog 100.000 selvstændige mestre her i landet — og bevidst at tilrettelægge en sådan politik er at lede dem tilbage til svendegeleddet. Det er ikke, fordi jeg mener, at der er noget mindre værdigt ved at være svend end mester, slet ikke, men at lede dem tilbage til svendegeleddet ud fra et produktivitetsforøgende synspunkt er efter mine praktiske erfaringer helt forkert. Jeg tør indestå for, at gennemsnittet af de danske håndværkssvende, der går over til at blive mestre og går over fra en såkaldt 8 timers arbejdsdag til en 12 timers arbejdsdag, måske kun medvirker til en forøgelse

af produktionen og produktiviteten i forhold til deres arbejdsindsats som svende.

Jeg synes altså, at det, ministeren udelte, i nogen grad var et slag under bæltet. Det havde jeg ikke ventet af den højtærede minister. Det mindre og det mellemstore håndværk må naturligvis af-finde sig med, hvis den frie konkurrence slår det ud, men det er slet ikke det, der er tale om her. Her er tale om, at man ved et statsindgreb, altså ved en bevidst politisk linje, meget let kommer til at gøre det, og det, jeg har spurgt om, er altså, om det er bevidst, om regeringens enkelte medlemmer, derunder den højtærede boligminister — men jeg siger endnu en gang ikke mindst de radikale medlemmer af regeringen — står bag denne linje, som kan føre til det, jeg her har søgt at skildre.

Jeg vil gerne endnu en gang spørge, om ministeren vil svare på det, jeg spurgte om, i stedet for som så ofte før — som nævnt — at føre krigen over i fjendens lejr.

Landbrugsministeren (Skytte): Det ærede medlem hr. Damsgaard har spurgt, hvorfor der ikke er opført penge til fortsættelse af byggeriet på skadedyrlaboratoriet på det finanslovsforslag, vi her behandler. Årsagen er, at der er stillet yderligere krav fra arbejds- og fabriktilsynet om indretning af de lokaler, der skal bygges. Det har igen ført med sig, at finansministeriet har ført forhandlinger med boligministeriet, og disse forhandlinger har ikke kunnet afsluttes så tidligt, at beløbet kunne opføres på finanslovsforslaget, hvad jeg i øvrigt gerne vil beklage.

Ministeren for kulturelle anliggender (Bomholt): Det ærede medlem fru Hanne Budtz stillede mig et par konkrete spørgsmål. Det ærede medlem spurgte mig, om der kunne ventes en ændring af bygningsfredningslovgivningen. Vi arbejder med ændringsforslag i ministeriet. Hvor langt vi når i indeværende vinter, tør jeg ikke sige. Hvis et sådant lovforslag skal omfatte også en byggefremdriftsfond, vil der være særlige hensyn at tage til den økonomiske situation.

Det ærede medlem omtalte § 1 i bygningsfredningsloven og mente, at den nok kunne omfatte også cirkusbygningen. Det vil jeg dog stille mig tvivlende over for, når der

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

i paragraffen står: „... tillige som regel er over 100 år gamle“. Jeg ved ikke, hvor gammel cirkusbygningen er, men så gammel er den dog vist ikke. Om dens kunstneriske værdi må bygningssynet udtale sig. Hvad jeg personlig mener om det, må vel i så henseende være underordnet. Når jeg har været i nærheden af bygningen, har den som regel været så indkapslet af plakater, at det har været meget svært at danne sig et indtryk.

Boligministeren (Carl P. Jensen): Jeg vil gerne i anledning af det ærede medlem hr. Adolph Sørensen seneste bemærkninger blot bede om, at det ærede medlem såvel som andre interesserede til sin tid gennemlæser spørgsmål og svar, når de foreligger i fortrykket. Ud over det har jeg ikke meget at føje til. Jeg kunne i hvert fald, hvis det ærede medlem ikke havde benyttet denne historie om den lille dreng og tågen, måske med bedre ret have benyttet den.

Den ramme, der har været tale om, har været fastlagt, det er rigtigt; men rammen har været til forhandling og til drøftelse, og hvis vi havde fulgt det, jeg kaldte for mesterlinjen, havde situationen for de mindre mestre været helt anderledes, end den nu er blevet.

Det ærede medlem gjorde i øvrigt nogle meget interessante bemærkninger om, jeg havde nær sagt strukturrationalisering, som man drøfter inden for mange andre områder. Det ærede medlem ved jo godt, at der i de sidste 3 år er henved 1.000 svende, der er afgået fra murerfaget for at ned sætte sig som mestre, og det er en del af denne gruppe, der her er tale om, som man skulle tilgodese på bekostning af det rationelle byggeri. Jeg tror ikke, at vi, hvis det ærede medlem fortsat har det synspunkt, vil blive enige om, at det er den rigtige vej.

Når det ærede medlem omtaler, at de forhandlinger, der finder sted i arbejds-kraftudvalget, er fortrolige, så vil jeg gerne sige til det ærede medlem, at så længe vi forhandler rammer, mulighed for restriktioner og udvidelser, og hvad der kan blive tale om, synes jeg det er helt i orden, at det er fortroligt. Men når de fordelingsrammer, der er fastlagt efter forhandling med udvalget, offentliggøres, kan jeg ikke se, at

der er noget grundlag for, at det skal være fortroligt.

Jeg har gerne villet forsøge at påvise den dobbeltstilling, det ærede medlem indtager ved at være medlem af et udvalg, hvor han har lejlighed til at fremsætte sine kritiske og sine vejledende bemærkninger og tage til efterretning den fordelingsplan, jeg omtalte. Jeg har i alt fald ikke set, at det ærede medlem har taget forbehold over for de synspunkter, der er fremført fra mester-side om en mere rationel fordeling med det formål at finde frem til en mere rationel byggeform. Det er den ene side af sagen. Men det ærede medlem skal i hvert fald ikke ved denne lejlighed prøve at lægge luft mellem sine synspunkter i arbejds-kraftudvalget og dem, det ærede medlem har, når han står på denne talerstol.

Adolph Sørensen: Jeg vil gerne gentage over for den højtærede boligminister, at jeg har intet ønske om at lægge luft mellem min udtrykte opfattelse i arbejds-kraftudvalget og den, jeg har givet udtryk for her fra denne talerstol. Jeg understregede netop, at de var aldeles sammenfaldende, og jeg tilføjede, at hvis den højtærede minister har fået et andet referat, er det bevidst fordrejet. Jeg vil gerne have lov til at sige til den højtærede minister, at jeg finder stadig væk, at det ikke rigtigt svarer til en ministers værdighed uden videre at tillægge andre dårlige motiver til det, de siger og gør.

Hvad angår bemærkningerne om strukturrationalisering, vil jeg gerne sige, at jeg har altid været tilhænger af den linje, og det vil jeg fortsat være, og så længe jeg har kræfter og held til at arbejde for dansk håndværk og dets interesser, vil jeg være af den opfattelse — det er også en opfattelse, jeg har erhvervet mig rent politisk — at det altid vil være en lykke for et samfund, at så mange som muligt har foden under eget bord og har eget personligt ansvar for deres bedrift og for deres fremgang eller tilbagegang her i livet. Jeg har hidtil ikke fået nogen anden opfattelse af den højtærede boligministers indstilling ved de lejligheder, hvor vi har haft den glæde at have ministeren blandt håndværkets folk som repræsentant for regeringen. Det gælder ikke alene den højtærede boligminister, men

[Adolph Sørensen.]

også adskillige af de andre ministre, ikke mindst den højtærede handelsminister, der altid har givet dansk håndværk anerkendelse og sluttet op om og været enig i den linje, som jeg her har givet udtryk for.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Kaj Andresen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til finansudvalget.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om de offentlige grønlandske kasser [af Vivike m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 50) findes i tillæg A. sp. 359, fremsættelsen i tidenden sp. 1134).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Ministeren for Grønland (Mikael Gam):

Til det af det ærede medlem hr. Vivike og andre medlemmer af socialistisk folkepartis folketingsgruppe fremsatte forslag til lov om ændring i lov om de offentlige grønlandske kasser, hvilket lovforslag har til formål at sikre landskassen et tilskud på 80 pct. af landskassens udgifter til offentlig forsorg, skal jeg fremsætte enkelte bemærkninger.

Indledningsvis vil jeg gerne understrege, at jeg er fuldt ud klar over, at det grønlandske socialvæsen ikke er tidssvarende, og at der tiltrænges reformer på dette område.

Som det ærede medlem hr. Vivike imidlertid vil vide, fremgår det af Grønlandskommissionens betænkning af 1950, at der i kommissionen var enighed om, at Grønlands landsråd måtte have en afgørende indflydelse på dannelsen af de fremtidige sociale forsorgsregler, idet man bedst herved kunne sikre, at de sociale bestemmelser blev udformet i nøje overensstemmelse med befolkningens samfundsopfattelse.

I overensstemmelse hermed har landsrådet i samlingen 1951 udfærdiget vedtægter om aldersrente, om børneforsorg, om udbetaling fra det offentlige i trangtilfælde. Principperne i disse vedtægter svarer til principperne i den danske sociallovgivning på de tilsvarende områder, afpasset efter de særlige grønlandske forhold, hvorved jeg dog gør opmærksom på, at vedtægten om aldersrente blev udfærdiget, før vi hernede fik gennemført loven om folkepension. Ifølge vedtægten om hjælp fra det offentlige skal trangtilfælde afhjælpes, og der er ikke fastsat nogen grænse for hjælpens størrelse. I vedtægten om aldersrente og invalideunderstøttelse er der derimod fastsat, hvilke beløb der skal udbetales modtagerne. Disse beløb er senere reguleret opad i overensstemmelse med prisstigningerne. Beløbene er senest reguleret i 1955.

I denne forbindelse vil jeg dog gerne med den højtærede formands tilladelse have lov til at citere fra landsrådsforhandlingerne i 1961, hvad den af landsrådet ansatte socialinspektør udtalte om aldersrentens størrelse:

„I de få tilfælde, hvor der virkelig er trang til stede, har kommunalbestyrelserne ved hjælp af rådighedsbeløbet i henhold til vedtægtens § 5, stk. 2, ydet personlige tillæg, der bringer den samlede årlige aldersrente op på et niveau, der nærmer sig taksten for den indtægtsbestemte folkepension i Danmark.“

Det er rigtigt, at disse ydelser — bl. a. de seneste prisstigninger taget i betragtning — trænger til en revision. Alle er enige herom.

Landsrådet har allerede i samlingen i år haft lejlighed til at gøre sig bekendt med med socialinspektørens udkast til nye socialforsorgsbestemmelser, og landsrådet har tiltrådt de principper, efter hvilke udkastene er opbygget. Specielt har landsrådet tiltrådt, at retsprincippet, som gælder henede, i vidt omfang foreslås indført til afløsning af forsørgelsesprincippet. Den endelige behandling af de foreslåede udkast til nye socialforsorgsbestemmelser vil — ser det da ud til — finde sted i landsrådets samling næste år.

Grønlandskommissionen var i 1950 af den opfattelse, at den grønlandske befolkning selv i et vist omfang ville være i stand til at deltage i dækningen af de udgifter, der er